

Stadsvisie Vollenhove

Stadsvisie Vollenhove

Van werksessies naar visie
november 2024

Beste inwoners van Vollenhove,

Met veel trots presenteren we u de Stadsvisie van Vollenhove, een document dat het resultaat is van een bijzondere samenwerking tussen de gemeente Steenwijkerland, de inwoners van Vollenhove en verschillende lokale belanghebbenden. Deze visie is niet alleen een richtlijn voor de toekomst van onze stad, maar ook een weerspiegeling van de ambities, dromen en wensen die we gezamenlijk hebben geuit.

In de afgelopen 2 jaar hebben we gewerkt aan een Stadsvisie die vorm gaat geven aan onze toekomst. Uw inbreng, ideeën en zorgen zijn van onschatbare waarde geweest in dit proces. We hebben geluisterd naar uw verhalen en inzichten, en deze hebben ons geleid naar een gezamenlijke visie die recht doet aan de unieke identiteit van Vollenhove.

De Stadsvisie biedt handvatten voor de ontwikkeling van Vollenhove. Het is een visie die rekening houdt met de rijke geschiedenis, de natuurlijke

schoonheid en de sociale samenhang die Vollenhove kenmerkt. Samen willen we een toekomst creëren waarin onze stad niet alleen aantrekkelijk is voor huidige bewoners, maar ook voor toekomstige generaties.

We nodigen u uit om deze visie niet alleen te lezen, maar ook om deze te omarmen en verder uit te dragen. Samen kunnen we Vollenhove laten bloeien, zodat het een plek blijft waar we met trots kunnen wonen, werken en leven.

Dank voor uw betrokkenheid en enthousiasme. Laten we samen de volgende stappen zetten!

Marcel Aben, voorzitter Belangenvereniging Vollenhove Stad

Melvin Smit, wethouder gemeente Steenwijkerland

Inhoud

1 Van werksessies naar visie voor
Vollenhove p8

2 Typisch Vollenhove:
kwaliteit en eigenheid p10

3 Wat kan beter? p18

4 Richting voor de toekomst p18

5 Drie pijlers onder de visie p64

6 Hoe verder? p68

Colofon p70

1 Van werksessies naar visie voor Vollenhove

De Belangenvereniging Vollenhove Stad (BVVS) en gemeente Steenwijkerland werkten samen aan een toekomstvisie voor Vollenhove en directe omgeving. In oktober 2022 traptten we af. Huis aan huis nodigden we iedereen uit om mee te denken, mee te praten en mee te doen. De prijsvraag, werksessies en thema avonden leverden veel waardevols op.

Éen en ander hebben we samengevat en met ondersteuning van een deskundig bureau nader uitgewerkt. Daarmee lag er een goede basis om met elkaar het gesprek te vervolgen over de toekomst van Vollenhove en directe omgeving. Dat deden we na de presentatie van de concept visie, tijdens de algemene ledenvergadering van de BVVS op 14 maart 2024 en de drie daaropvolgende inloopbijeenkomsten in de Burght, waar iedereen welkom was om kennis te nemen van de voorstellen, te reageren en/of betere ideeën aan te dragen. De reacties die we ontvingen, verwerkten we in de visie die nu voor u ligt.

Waarom werken we aan een toekomstvisie?

Een belangrijk doel is antwoord krijgen op vragen als: Hoe zorgen we ervoor dat het hier in Vollenhove ook in de toekomst goed wonen, werken, ondernemen en ontspannen is? En, met de uiteenlopende belangen en (ruimte)vragen, dat de kwaliteit en eigenheid van Vollenhove geborgd wordt? Maar ook: Hoe kunnen we de kansen die nieuwe ontwikkelingen bieden, een meerwaarde laten hebben voor zowel Vollenhove als de bewoners, ondernemers en bezoekers?

Om hier vervolgens ook daadwerkelijk op te kunnen 'sturen', is het verankeren van de toekomstvisie in de gemeentelijke omgevingsvisie een belangrijk vervolgdool. Daarmee wordt de visie richtinggevend voor de verdere ontwikkeling van Vollenhove en een toetsingskader voor nieuwe initiatieven – denk aan bouwplannen (van klein tot groot) en functiewijzigingen – en verdere uitwerking van opgaven in (de directe omgeving van) Vollenhove. Het samen optrekken van BVVS en gemeente draagt bij aan de haalbaarheid van dit vervolgdool.

2 Typisch Vollenhove: kwaliteit en eigenheid

In oktober 2022 startten we met het in beeld brengen van de bestaande kwaliteiten en de identiteit – of eigenheid – van Vollenhove. Met de prijsvraaginzendingen en de gesprekken tijdens de werksessies kregen we veel gedeelde reacties op vragen als: Waar zijn we trots op? Wat vinden we van waarde? Wat is typisch Vollenhove?

- Vollenhove is een compacte stad met de historische kern als gemeenschappelijke of bindende identiteit. Denk je aan Vollenhove, dan denk je aan de smalle straatjes, de karakteristieke panden, aan het erfgoed dat de stad rijk is. Meer specifiek: aan de ruïne van kasteel Toutenburg, de Binnenhaven, (restanten van) historische havezaten en stadsboerderijen. Maar ook aan het groen in de stad: de oude lanen, de grote bomen en het stadspark. Alle ‘bakens in de tijd’ die het verhaal van ‘Veno’ vertellen. En een fraai decor vormen voor het corso, de Survivalrun, Typisch Vollenhove en andere mooie evenementen die bezoekers van ver trekken.
- De historische kern vormt ook in andere opzichten het ‘hart’ van de stad. Het ‘sociale hart’: hier ontmoet je elkaar, bij de bakker, groenteboer, op de markt of in de supermarkt. En het ‘functionele hart’: in en rond de historische kern vind je de meeste voorzieningen. De concentratie aan voorzieningen hier draagt bij aan de levendigheid in de kern en zorgt voor combinatiebezoek (meer bezoekers).
- Belangrijk voor de kwaliteit van leven zien velen het feit dat de belangrijkste voorzieningen aanwezig zijn in Vollenhove (binnen een straal van 1 km, op het voortgezet onderwijs na). Genoemd zijn het rijke winkelbestand (vooral geconcentreerd in het gebied rondom de Voorpoort), zorginstellingen als woonzorgcentrum Nieuw Clarenberg, huisartsen- en tandartspraktijk, het basisonderwijs,

het zwembad en de horeca (de laatste vooral geconcentreerd rondom het Kerkplein).

- *Minstens zo belangrijk: het zelf-organiserend vermogen is groot in Vollenhove (van evenementen om trots op te zijn tot activiteiten op allerlei gebied door de verenigingen); het fundament van een sterke, hechte gemeenschap.*

- *Niet alleen de stad is fraai, ook de omgeving. De omgeving heeft bezoekers veel te bieden. Denk onder andere aan het Waterloopbos, het Nationaal Park Weerribben-Wieden en landgoed de Oldenhof. De omgeving heeft ook bewoners veel te bieden. Waardevol is de diversiteit aan ‘boerenlandschappen’ (van het oude hoevenlandschap op het Hoge land, het zeekleilandschap tot het nieuwe land van de Noordoostpolder aan de overzijde). En de ‘natuur om de hoek’. “Tijdens de Corona perioden zijn we ons veel meer bewust geworden van [het belang van] natuur en buitengebied.” Het vaakst genoemd en ingezonden is de Bentpolder, een belangrijk uitloopgebied voor bewoners*.*

*Bij de benoeming tot Beschermd stadsgezicht in 1985 zijn door het Rijk de aanwezige hoogteverschillen, zichtrelaties en de overgang van kasteelterrein naar het open polderlandschap van de Bentpolder als waardevol benoemd.

- *Dit alles – in combinatie met de kleinschaligheid en menselijke maat - maken Vollenhove een fijne plek om te wonen, werken en ontspannen! “Vollenhove heeft iets, is thuis.”*

Bentpolder

Hoge land

3 Wat kan beter?

Op onderdelen kan het beter. Ook dat zagen we terug in de prijsvraaginzendingen en werksessies. De gedeelde zorgen en/of wensen samengevat:

- *Het onderhoud en de kwaliteit van de openbare ruimte vragen aandacht, vooral het groen en het straatwerk, in heel Vollenhove. Bewoners vragen specifiek aandacht voor de grote bomen (“wees daar zuinig op!”), groen van formaat (“snippergroen heeft weinig toegevoegde waarde”), de “bordenchaos” én de toegankelijkheid van de openbare ruimte. Vooral in de smalle straatjes in de historische kern laten de breedte en kwaliteit van de aanwezige stoepen – en daarmee de toegankelijkheid – te wensen over. Niet alleen voor mensen in een rolstoel of met een rollator, ook met een kinderwagen.*

- *Gevraagd wordt (ook) om meer ruimte te maken voor natuurlijke spelmogelijkheden: plekken waar kinderen vrij kunnen spelen, prutsen en knoeien met zand, water, ...*
- *In het fiets- en wandelnetwerk ontbreken schakels in de verbinding tussen stad en omringend platteland (en daarmee mogelijkheden om kleinere rondjes te lopen of fietsen); op het bedrijventerrein is al helemaal niet aan voetgangers gedacht.*
- *Op bepaalde plekken is openbare verlichting een aandachtspunt (bijvoorbeeld voorkomen dat avond-joggers over het hoofd worden gezien; veiligheid en veilig voelen).*
- *In het openbaar vervoer netwerk wordt een rechtstreekse busverbinding met Steenwijk gemist*. De bus naar Steenwijk gaat via Blokzijl (75), via Kuinre (76) of via Zwartsluis/Giethoorn (70). “Een sterke busverbinding is van belang om het platteland leefbaar te houden.”*
- *Een breed gedeelde zorg is het aantal auto's door en in de historische kern en het toegenomen autoverkeer over de Noordwal. Niet alleen verkeer van en naar de camping, ook woon-werkverkeer plan Noordwal. Dit heeft impact op de beleving van de kwaliteiten van vooral de historische kern en het gevoel van veiligheid.*

* Voor bijvoorbeeld gemeentezaken moeten bewoners naar Steenwijk.

- De kwaliteit van twee belangrijke entrees van Vollenhove laat te wensen over. De entree bij de haven is, met het relatief grote parkeerterrein en de camperplaats, niet het gewenste visitekaartje van Vollenhove. Hier is een kwaliteitsimpuls gewenst, evenals meer reuring en gezelligheid. Dit laatste is overigens door veel mensen ook voor de Binnenhaven meegegeven. De entree bij het bedrijventerrein vraagt vooral komend vanaf de Moespot en de Blauwe Hand om een kwaliteitsimpuls en dan specifiek het pand op de hoek, dat architectonisch interessant is maar door langdurige leegstand en achterstallig onderhoud verpaupert.

- Het erfgoed dat Vollenhove rijk is, werd ook genoemd als punt van zorg. Enerzijds door bewoners die tegen beperkingen aanlopen bij de verduurzaming van hun woning. Anderzijds door bewoners die zich zorgen maken over de impact van de noodzakelijke energietransitie op de beleving van de kwaliteit en eigenheid van de historische kern. Daarbij speelt mee dat er de afgelopen decennia erfgoed verloren is gegaan in Vollenhove (genoemd zijn onder andere de karakteristieke visserswoningen 'aan zee' en de molen) en ontwikkelingen hebben plaatsgevonden die als niet passend worden gezien binnen het beschermd stadsgezicht (het meest genoemd: 'legoland' aan de Bisschopstraat).

- *Als laatste, maar niet het minste, de zorgen over de 'grote opgaven': in de werksessies spraken we over de woningnood (weinig aanbod en, zeker voor 65+ers, weinig passend aanbod), over eenzaamheid (onder jong en oud), gezondheid, de afname van de biodiversiteit, de gevolgen van klimaatverandering en de noodzakelijke energietransitie ook in de stad. Onderwerpen die verderop uitgebreider aan de orde komen.*

4 Richting voor de toekomst

In de werksessies verkenden we met elkaar mogelijke oplossingsrichtingen voor de opgetekende zorgen en wensen. De bestaande kwaliteit en eigenheid van Vollenhove vormde daarbij een belangrijke basis voor het gesprek, waardevols om op verder te bouwen. Voor enkele overkoepelende thema's hebben we hieronder de opgaven en onderzochte oplossingsrichtingen samengevat. En een strategie of richting voor de toekomst opgetekend.

Thema's

- *Verkeer & mobiliteit*
- *Wonen en werken*
- *Voorzieningen*
- *Energie*
- *Bodem, water & klimaat*
- *Welzijn & gezondheid*
- *Recreatie en toerisme*

4.1 Verkeer & mobiliteit

Opgaven

- Beperken overlast (doorgaand) autoverkeer, vooral in smalle straten van de historische binnenstad
- Toevoegen ontbrekende schakels in netwerk wandel- en fietsverbindingen

Tijdens de werksessies verkenden we verschillende oplossingsrichtingen. Zo onderzochten we ontsluiting van de bestaande woonwijken ‘onderlangs’ (door de Bentpolder) in drie varianten: in aansluiting op de Hareweg, in aansluiting op de Noordwal/Wendeler Bentweg en een noordelijker route, die ongeveer ter hoogte van het Drostenbos op de Oppen Swolle aansluit (deze laatste in combinatie met een nieuwe uitbreiding van Vollenhove). Om een veilige aansluiting te maken op de provinciale weg tekenden we bij alle drie de varianten een rotonde in. Ook spraken we in de werksessies over het verlagen van de snelheid op een deel van de Flevoweg en over het realiseren van een extra rotonde bij de aantakking van de Weg van Rollecate op de Flevoweg als mogelijke oplossingen. De aantakking van de Weg van Rollecate op de Flevoweg wordt nu door velen als onveilig ervaren; autoverkeer richting de Noordoostpolder kiest daarom vaker voor de route door de historische kern en gebruikt de rotonde bij de haven..

Mogelijk liggen er ook kansen om het aantal geparkeerde auto’s in de historische kern te beperken. En dan ook de daarmee samenhangende verkeersbewegingen. Genoemd zijn onder andere de inzet van ‘smart mobility’*, deelauto’s en parkeerruimte buiten de historische kern. Dit laatste vooral voor bezoekers. Blokzijl werd als goed voorbeeld genoemd: in het hoogseizoen zie je hier geen geparkeerde auto’s rondom de kolk.

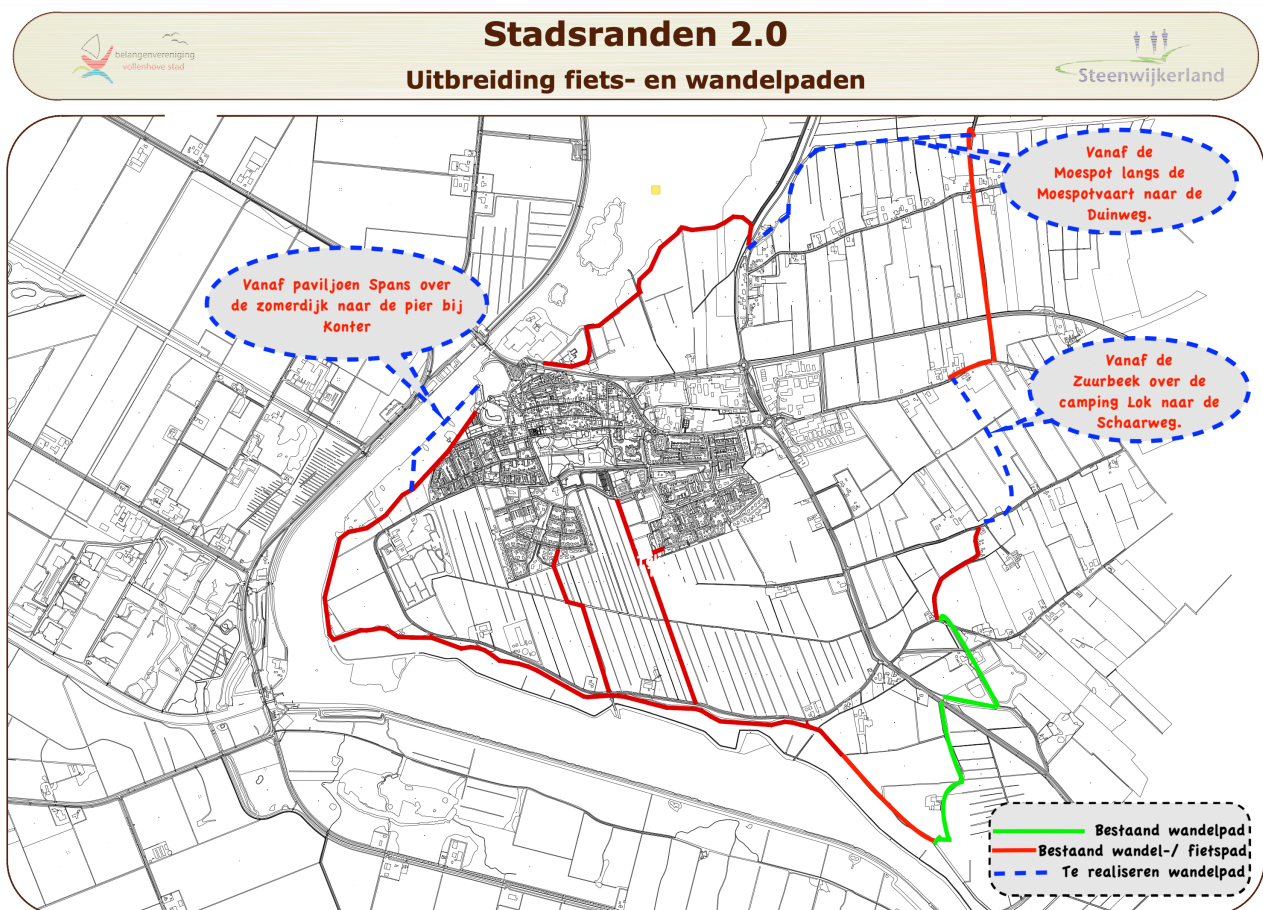
Met de meeste voorzieningen op fiets- of loopafstand kan het stimuleren van fietsen en wandelen bijdragen aan het beperken van het aantal auto’s door en in de stad. Als we vaker de auto laten staan en op de fiets stappen of te voet gaan, draagt dit bovendien bij aan een schoner en gezonder leefmilieu en een betere gezondheid. De wandel- en fietsverbindingen moeten dan wel goed aansluiten op

* Smart mobility

Denk hierbij bijvoorbeeld aan de inzet van technologie (dataverbindingen, dynamische bewegwijzering, real time info pre, on- en past-trip) en communicatiekanalen (om informatie te verbinden en te delen) om zo infrastructuur, parkeerplaatsen en vervoersmodaliteiten beter te benutten.

de historische kern en de voorzieningen daar (korte en veilige routes) én bestaande knelpunten opgelost worden. Knelpunten die we tijdens de werksessies optekenden zijn onder andere de rotonde bij Wetland Wonen (“niet veilig, hier is een zebrapad nodig”), aansluiting Voorpoort/ Franse pad en de ontsluiting van het plan Noordwal. Via de mail ontvingen we ook een kaartje met een voorstel voor uitbreiding van wandel- en fietspaden in het buitengebied (verschillende routes, kort en lang). Routes waarvan sommige mogelijk snel te realiseren zijn*.

* Voor een wandel- of laarzenpad in of grenzend aan beschermd natuurgebied (Natuurnetwerk Nederland (NNN) en/of Natura 2000) gerealiseerd kan worden, zal er getoetst moeten worden aan natuurwetgeving (meer specifiek: op versturende effecten op soorten/populaties).

Bij de nadere uitwerking concludeerden experts op het gebied van verkeer en stedenbouw dat de getekende varianten van een ontsluiting 'onderlangs' geen oplossing bieden voor verkeer richting de Noordoostpolder (tenzij het samengaat met onpopulaire maatregelen als het afsluiten van 'sluiproutes'). En daarmee niet zorgt voor het beperken van het (doorgaand) verkeer in de historische kern. Het realiseren van een rotonde bij de aantakking van de Weg van Rollecate op de Flevoweg biedt wél een oplossing. Omdat in eerdere gesprekken met de wegbeheerder (provincie Overijssel) een extra rotonde niet bespreekbaar was*, verkenden we ook het idee om de rotonde bij de haven te 'verplaatsen' naar de aantakking van de Weg van Rollecate op de Flevoweg*. Een oplossing die ervoor zorgt dat de bestaande hoofdinfrastructuur in de stad beter benut wordt en kansen creëert bij de haven! Nader onderzoek van beide scenario's - en dan vooral nader onderzoek naar de verkeersstromen die hiermee samenhangen - is noodzakelijk voordat een richting gekozen wordt: het is niet de bedoeling het ene probleem op te lossen en daarmee elders een nieuw probleem te creëren. Ditzelfde geldt voor de verschillende scenario's die we verkenden voor het verkeer naar en van (de omgeving van) de Doeveslag en camping 't Akkertien.

* Met de provincie gaan we opnieuw in gesprek over de mogelijkheid een extra rotonde te realiseren.

* Bij de haven kan in dit scenario - in plaats van de rotonde - een T-aansluiting gerealiseerd worden.

Strategie verkeer en mobiliteit

- Inzetten op het beter benutten van bestaande hoofdinfrastructuur
- Fietsen en wandelen voorop

Auto's, parkeren (en voorzieningen) concentreren

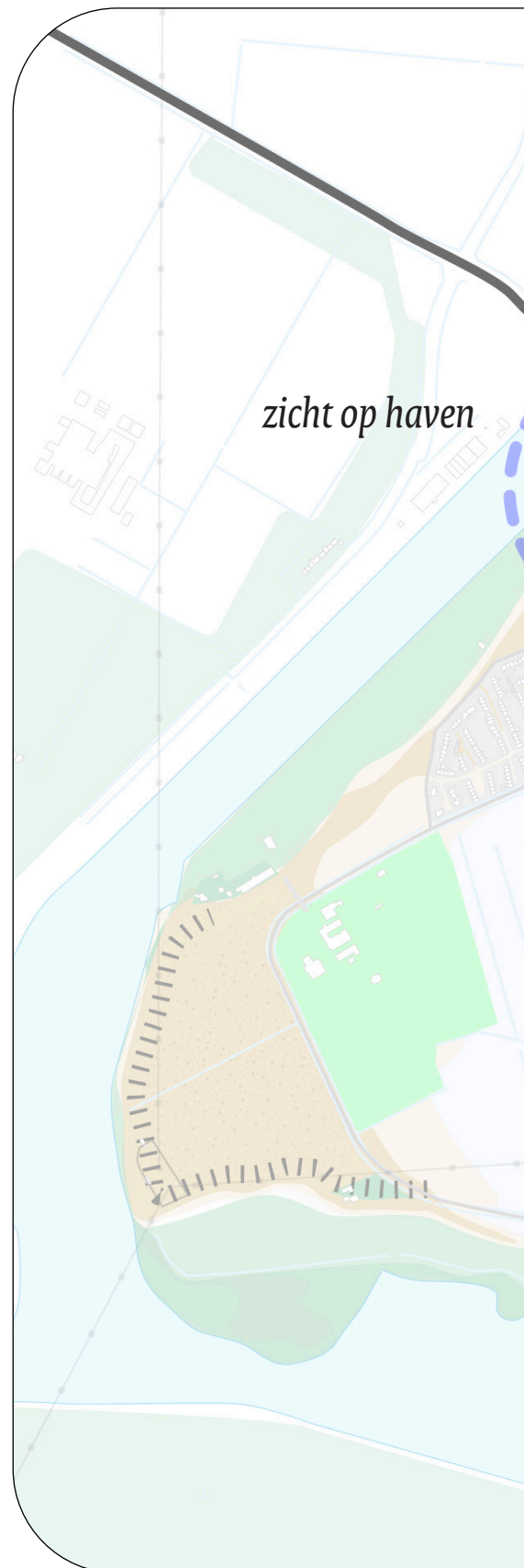
- Nieuwe rotonde bij aantakking Weg van Rollecate - Flevoweg
- Centrale parkeerplaats en OV-punt bij nieuwe rotonde
- Pilot deelauto (om duurzame mobiliteit te stimuleren)
- Korte en veilige wandel- en fietsroutes naar centraal gelegen voorzieningen
- Bestaande knelpunten oplossen (o.a. bij rotonde Wetland Wonen/aansluiting Voorpoort/Franse pad)

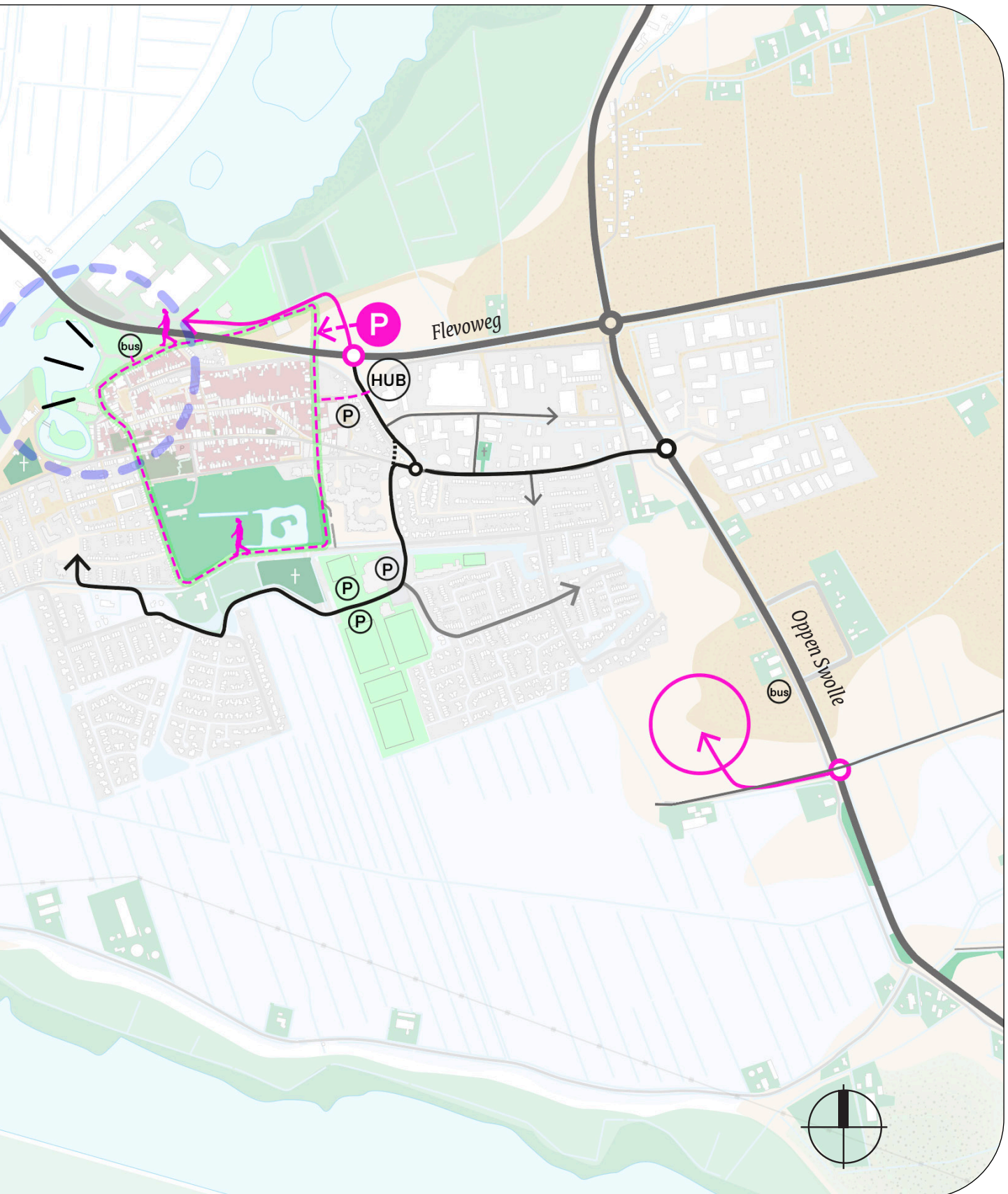
Kans

- Met het 'verplaatsen' van de (een deel van) de parkeer- en camperplaatsen ontstaan mogelijkheden voor een kwaliteitsimpuls bij de haven.
- Het beter benutten van de bestaande infrastructuur: deze strategie spaart de Bentpolder, een belangrijk uitloopgebied voor bewoners.

Legenda

- hoofdonsluiting - bestaand
- hoofdonsluitng - nieuw, verbeterd, nieuwe rotonde
- Ⓟ parkeerplaatsen bestaand
- Ⓟ parkeerplaats, camperplaats nieuw
- Ⓜ bus OV-haltes
- looproute rond de historische kern
- zicht op de haven (vrij van auto's/campers)
- beperken doorgaand autoverkeer in historische binnenstad, autoluwe haven
- behoud open Bentpolder (geen nieuwe wegen)

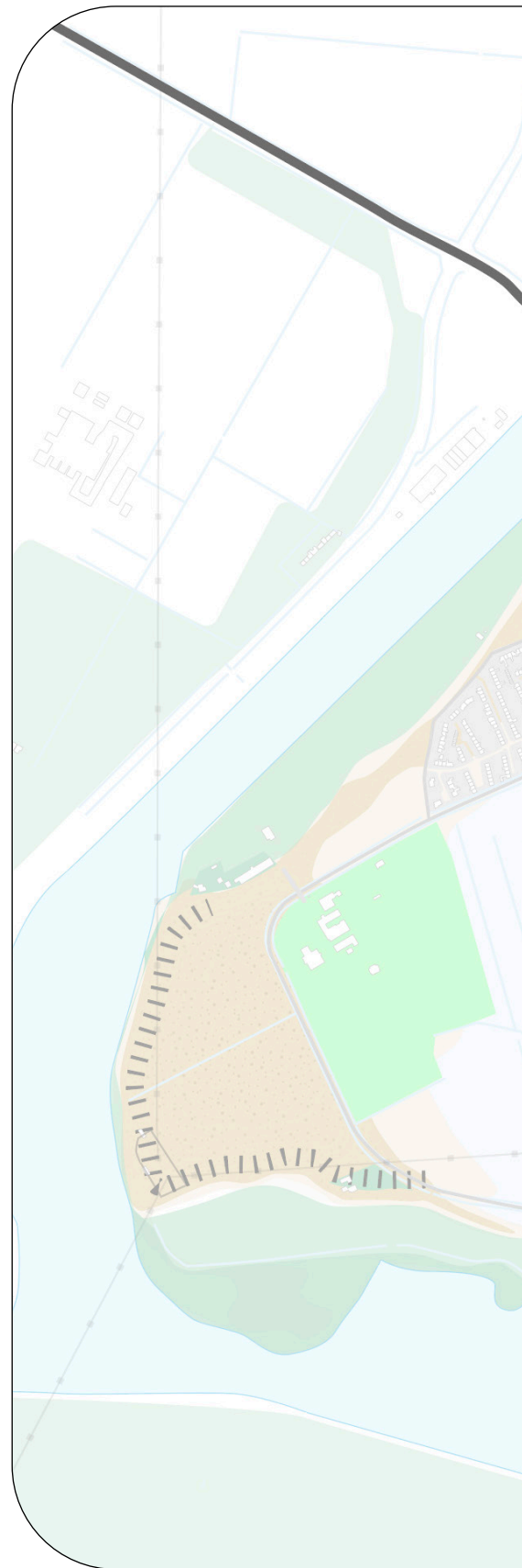

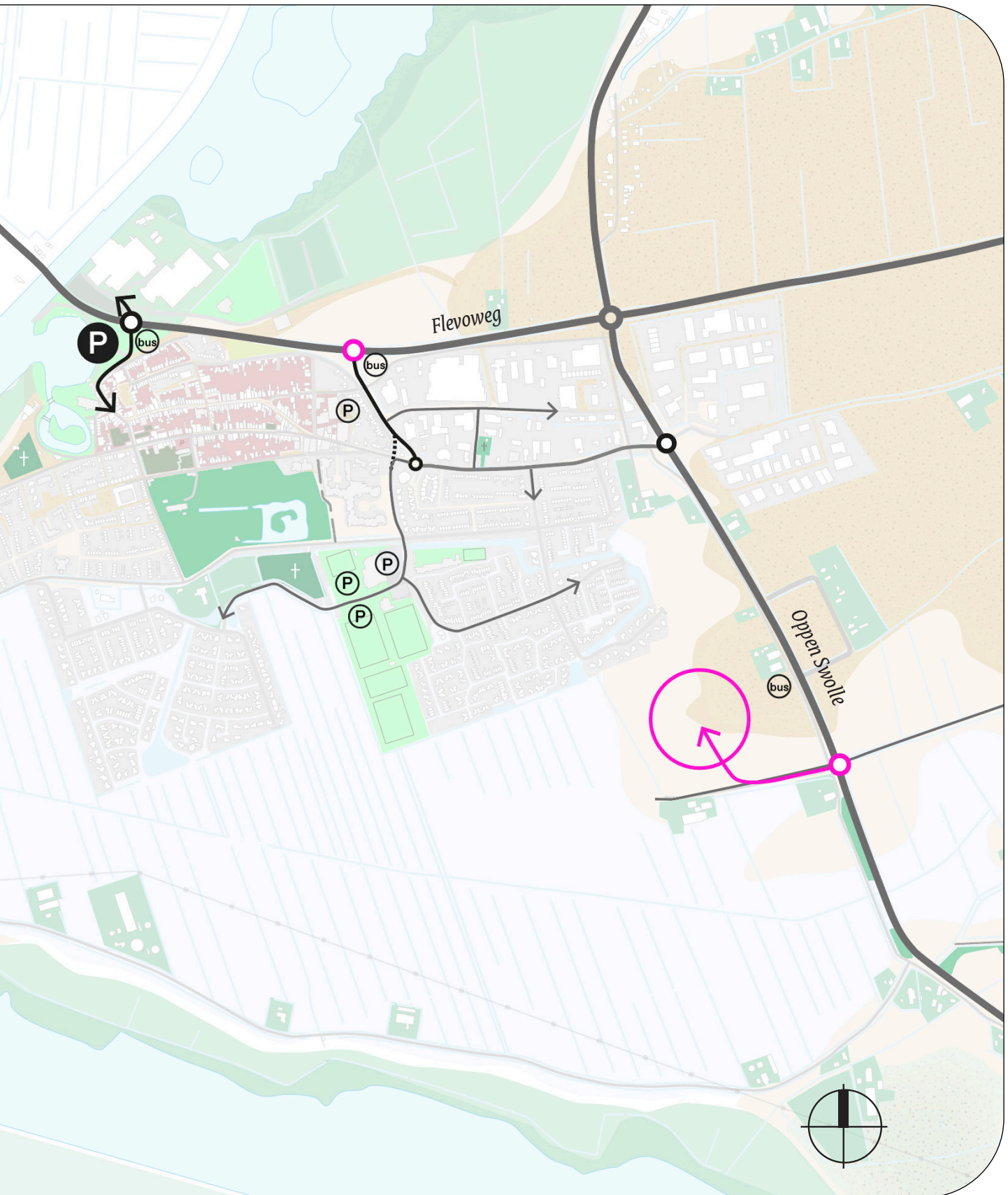

Scenario 1: 'verplaatsen' rotonde

Nader onderzoek

Er zijn nog meerdere scenario's denkbaar in het zoeken naar een oplossing voor de ervaren overlast van doorgaand autoverkeer in de smalle straten in de historische kern en/of verkeer van en naar de Doeveslag en camping 't Akkertien. Nader onderzoek van de verschillende scenario's - en dan vooral nader onderzoek naar de verkeersstromen - is noodzakelijk. Om tot een goed besluit te komen, is een brede belangafweging nodig. Denk daarbij niet alleen aan aspecten als verkeersveiligheid en het beperken van het doorgaand autoverkeer in en versterking van het beschermd stadsgezicht, maar ook aan het compact houden van de stad, het op peil houden van de voorzieningen, bijdragen aan minder en duurzame mobiliteit, een gezonde leefomgeving en een open- en groen buitengebied.

Scenario 2: extra rotonde

4.2 Wonen & werken

Opgaven

- Een passende woning voor jong en oud
- Verduurzamen bestaande woningvoorraad en bedrijventerreinen (zie ook onder de kop Energie)
- Uitbreiding capaciteit bedrijventerrein (mits dit ook werkgelegenheid oplevert)

Werksessies

Tijdens de werksessies is breed aandacht gevraagd voor woningbouw, in het bijzonder voor “de jeugd”/ starters en voor ouderen. “Het huidige woningaanbod in Vollenhove is beperkt en er zit weinig beweging in.” “Er wordt nu voor ouderen niet gebouwd.” Lokaal woningmarktonderzoek laat zien dat de vraag naar woningen relatief groot is in Vollenhove (in totaal circa 125 tot 150 koop-, 15 tot 20 sociale huur- en 15 tot 20 vrijehuurwoningen). Het onderzoek laat ook zien dat de huidige woningvoorraad niet aansluit bij de behoefte; er is een gedifferentieerder woningaanbod nodig (o.a. goedkoper, kleiner en duurzamer), voor 65+ers en een- en tweepersoonshuishoudens*. Dit hoorden we terug in de werksessies: “Bouw kleinere woningen, ook interessant voor senioren.” “Eengezinswoningen die nu ‘bezet’ zijn door 1 of 2-persoonshuishoudens komen zo vrij voor anderen.” Genoemd werd ook het concept van de ‘verhuiscoach’, iemand die ouderen hulp biedt bij een verhuizing. En het oprichten van een ‘huizenbank’ om vraag en aanbod bij elkaar te brengen. Daarnaast is in de werksessies ook gevraagd om ruimte om zelf te bouwen, bijvoorbeeld in collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) als aan het Roer in plan Noordwal. Daarbij aangetekend dat de kavels dan niet te groot moeten zijn om een en ander betaalbaar te houden.

Omdat voor de aftrap van de toekomstvisie al een bijeenkomst over wonen was geweest, hebben we in de werksessies niet heel lang stilgestaan bij nieuwe uitbreidingslocaties voor woningbouw. Wel bij de inzet op (mogelijke) inbreidingslocaties. Een doorn in het oog zijn de al jaren braakliggende locaties Molenberg/

* De woningvoorraad bestaat voor 80% uit eengezinswoningen terwijl er een demografische verschuiving plaatsvindt richting meer 65+ers en meer een- en tweepersoonshuishoudens. De mismatch tussen de woningvoorraad en samenstelling van de bevolking is volgens experts te verkleinen door nieuwe ontwikkelingen aanvullend te laten zijn op het bestaande woningaanbod.

Clarenberglaan en Canneveltstraat. Hier moet actie op, met bij voorkeur een combinatie van wonen en zorg als uitgangspunt: aanbod voor 65+-ers. Zeker op inbreidingslocaties op loopafstand van de voorzieningen in de kern. In het buitengebied worden mogelijkheden voor wonen gezien op vrijkomende agrarische erven - liefst ook voor mensen met een kleine portemonnee - mét aandacht voor een zorgvuldige inpassing in het landschap (“alsof het altijd zo geweest is”).

In de werksessies spraken we ook over uitbreiding van bedrijventerrein: “er is geen bedrijfskavel meer beschikbaar”. Een locatie in aansluiting op het bestaande bedrijventerrein Schaarkampen “ligt het meest voor de hand”, ten oosten of zuiden, “niet richting de Moespot!” Niet iedereen is echter overtuigd van de noodzaak: er staan nog bedrijfspanden leeg* en “willen we uitbreiden voor opslagloodsen?” Als uitbreiding van bedrijventerrein extra werkgelegenheid betekent “dan omarmen”. Gevraagd is dan wel kritisch te kijken naar het type bedrijvigheid (een kwaliteitsslag in type bedrijvigheid is gewenst). En belangen goed af te wegen: denk na over de locatie van bedrijven in relatie tot woningbouw (uitzicht, gebruik, geluid), de impact op (de beleving van) het landschap (behoud houtwallen!) en stel eisen aan de vormgeving/architectuur van de panden. Dit laatste overigens ook voor bestaand bedrijventerrein.

Op het bestaande bedrijventerrein staan verschillende panden leeg. Hiervoor is in de inzendingen en werksessies breed aandacht gevraagd, vooral voor de voormalige kringloop* en het voormalig Hazemeijer/Rondal-pand bij binnenkomst aan de Weyert (“een belangrijke toegangspoort van Vollenhove”). De leegstand gaat hand in hand met achterstallig onderhoud, verpaupering en verloedering. Voorgesteld werd om bij herbestemming van leegstaande panden onderscheid te maken en locaties grenzend aan de historische kern, in de nabijheid van voorzieningen, op termijn te laten verkleuren naar wonen. Herbestemming van fraaie panden als het voormalige Hazemeijer/Rondal-pand - “ideaal als bedrijfsverzamelgebouw” - vraagt extra aandacht. Er zijn herbestemmingssubsidies die – onder voorwaarden – ook voor niet monumenten beschikbaar zijn*.

* Tijdens de werksessies stonden verschillende bedrijfspanden leeg. Op dit moment (oktober 2024) staan er, voor zover bij ons bekend, geen bedrijfspanden leeg.

* Op dit moment (oktober 2024) is bekend dat dit pand een nieuwe invulling krijgt.

* Zie bijvoorbeeld op de site van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Kans

In bepaalde wijken in Vollenhove staat de leefbaarheid onder druk, o.a. daar waar sprake is van een eenzijdige bevolkingsopbouw (en eenzijdige eigendomssituatie). Bij inbreiding en/of herstructurering en transformatie in kwetsbare wijken kan ingezet worden op een aanvullend woningaanbod en evenwichtiger bevolkingsopbouw. Nieuw helpt zo bestaand: een evenwichtige bevolkingsopbouw speelt een rol bij de sociale cohesie, van groot belang voor de leefbaarheid in de buurt of wijk.

Inspiratie

Zorgvuldige verdichting in historische stad

Verbeteren openbare ruimte door herontwikkeling en/of verdichting

Samenwerken aan de verbetering van de wijken

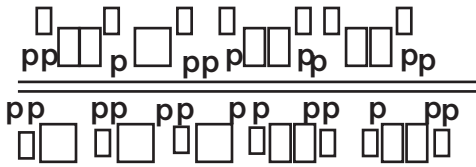
Vernieuwing bestaande woningen met o.a. veranda's als tussenzone voor ontmoetingsaanleidingen. (DAAD architecten)

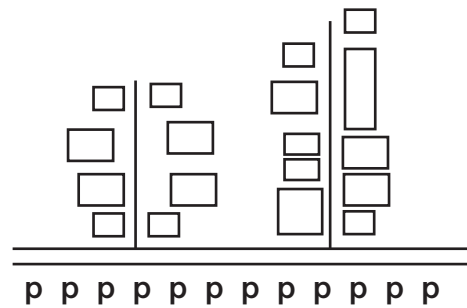
Verdichting met seniorenwoningen, in nabijheid van verzorgingscentrum, in een parkachtige opzet. Brinkwonen in Schoonoord. (AAS Groningen, foto Jutta Hinterleitner)

Nieuwbouw met een compacte, autoluwe opzet, in samenhang met versterking landschap (SLA, Denemarken)

Van wonen aan de weg met eigen parkeerplaats op het erf of voor het huis ..

.. naar een centrale parkeerzone met autovrije-leefstraten en groene ruimte

Goedkopere woningen door zelfbouw

Houtbouw, rijen met meer individuele expressie

- 1 Stads-Centrum
- 2 Stadspark
- 3 ? (Wheeme, De Voorst)
- 4 ? (Westerkerken, Zuidwester?)
- 5 ? (Bente, Wetering?)
- 6 ? (Drostenbos/Zuurbeek)
- 7 ? (Wendel)
- 8 Industrie De Weijert
- 9 Industrie Schaarkampen

Eén van de prijsvraaginzendingen stelde voor de verschillende wijken een naam te geven en deed een voorzet.

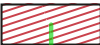

Strategie wonen & werken

- Inzetten op het zoveel mogelijk 'van binnenuit' versterken van de stad en aanvullend woningaanbod (o.a. goedkoper, kleiner en duurzamer, voor 65+ers en een- en tweepersoonshuishoudens)
- Compact en autoluw (voorzieningen op fiets/loopafstand)
- Ook ruimte om zelf te bouwen in Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO)
- Samenhang tussen ontwikkeling van een compacte stad en versterken van landschap/uitloopgebieden

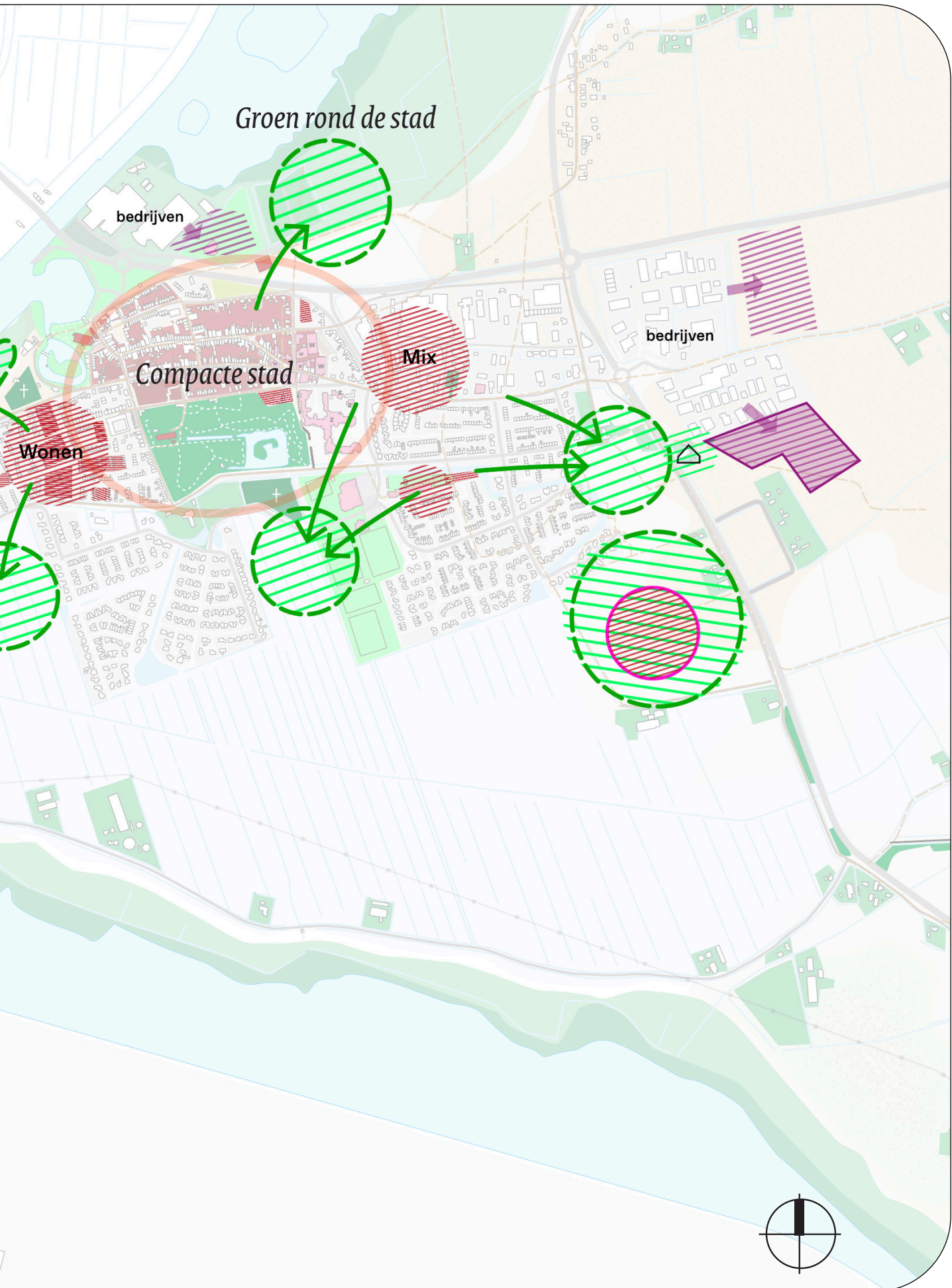
Zorgvuldig ruimtegebruik

- Verdichting/herontwikkeling: mix van woningtypen, bouwjaren → stedelijke wijken
- Bedrijventerreinen 'naar buiten' (i.p.v. de woonwijken), mits dit werkgelegenheid oplevert
- Herontwikkeling vrijkomende agrarische erven

Legenda

- herontwikkeling/verdichting bestaande wijken (indicatieve locaties)
- in samenhang versterken landschap / uitloopgebieden
- wonen/werken op vrijkomende erven (indicatieve locaties)
- uitbreidingsrichting bedrijventerreinen
- locatie uitbreidingswijk (sleutelproject Provincie)

4.3 Voorzieningen

Opgaven

- Vervangende nieuwbouw basisschool St. Martinus (bij voorkeur een gezamenlijke huisvestingsoplossing met o.a. basisschool De Voorpoort en voorzieningen als kinderopvang)
- Zoveel mogelijk behouden bestaande voorzieningen

Het is al gezegd: het feit dat de belangrijkste voorzieningen aanwezig zijn in Vollenhove is belangrijk voor de kwaliteit van leven hier. Denk daarbij naast de al genoemde voorzieningen hierboven ook aan het openbaar vervoer (OV), sportvoorzieningen en verenigingsleven; aan voorzieningen voor jong en oud. Zorgen zijn er om behoud van het zwembad. Het zwembad en zwemlessen zijn belangrijk voor de kinderen van Vollenhove en omgeving, “in verband met de waterrijke omgeving”. Een eventuele uitbreiding van het naastgelegen Royal Huisman is alleen mogelijk als het zwembad verplaatst wordt, “kan dat uit?” In verschillende werksessies komt op tafel dat als ruimte gemaakt moet worden voor uitbreiding van Royal Huisman, het zwembad bij voorkeur ‘teruggebouwd’ wordt ten zuiden van de huidige sportvelden. Ook ideeën rond de ontsluiting van het zwembad komen op papier. Weinigen reageren enthousiast over een geopperde combinatie met het zwembad van ’t Akkertien. Dit vooral vanwege zorgen over verdere toename van autoverkeer van en naar de camping. De vraag of behoud van het zwembad uit kan, leverde in een van de werksessies ook een discussie op over het gebruik maken van lokale voorzieningen (een deel van de kinderen volgt nu bijvoorbeeld zwemles in Zwartsluis). Het draagvlak van voorzieningen in Vollenhove is te versterken door gebruik te blijven maken van deze voorzieningen. Gedeeld werd dat een gunstige locatie (ten opzichte) van nieuwbouwprojecten hier aan kan bijdragen (maximaal op fietsafstand). En concentratie van voorzieningen. Zo zorgt de concentratie van voorzieningen in en rond de historische kern ervoor dat voorzieningen door combinatiebezoek meer bezoekers krijgen.

Naar aanleiding van een prijsvraaginzending spraken we in de werksessies ook over een idee de ijsbaan te verplaatsen. Het verplaatsen van de ijsbaan is nu niet aan de orde, maar kan voordelen hebben, zeker als de nieuwe locatie meer in de luwte ligt en de ijsbaan dan ook eerder bevriest. De ondergrond op de ingetekende locatie naast de sportvelden is volgens experts echter niet geschikt voor een ijsbaan: “het water loopt daar weg.” Mogelijk wel in combinatie met een verharde ondergrond. Deze kan dan ook buiten het winterseizoen als skeeler- en/of atletiekbaan gebruikt worden. Niet iedereen deelde deze gedachte: op een ondergrond van bijvoorbeeld asfalt of beton smelt ijs sneller, “dit is ook het probleem bij het schaatsbaantje [op het parkeerterrein] achter de Burght”.

Een concrete opgave voor de nabije toekomst is de vervangende nieuwbouw van basisschool St. Martinus*. In een van de eerste werksessies werd een vraagteken gezet bij de huidige locatie van de basisschool, onder andere vanwege het autoverkeer in de smalle straatjes. We verkenden daarop mogelijk alternatieve locaties. Ook spraken we over de mogelijkheid scholen ‘onder één dak’ samen te voegen. Dit onder andere naar aanleiding van het feit dat St. Martinus de afgelopen jaren ‘uit zijn jasje is gegroeid’, basisschool De Voorpoort juist met leegstand kampt door ‘verschuivingen’ van leerlingen van de ene naar de andere school. De locatie van basisschool het Kompas bij de Burght werd door velen genoemd als voorbeeld van een goede locatie: een goed bereikbare centrale plek, direct gelegen aan de hoofdontsluiting, met in de directe nabijheid parkeerplaatsen en sportvoorzieningen.

Kans

Een gezamenlijke huisvestingsoplossing van St. Martinus en de Voorpoort (en wie weet in de toekomst ook het Kompas en/of andere voorzieningen als kinderopvang, bibliotheek, ...) op een locatie in de nabijheid van de Burght heeft de meerwaarde van voorzieningen dicht bij elkaar en maakt dubbelgebruik mogelijk. Direct gelegen aan de hoofdinfrastructuur draagt deze ‘samen onder één dak’-oplossing bovendien bij aan het beperken van de overlast van autoverkeer in de smalle straten in de omgeving van de Doeveslag en de historische kern. En ontstaat ruimte binnen de bestaande stad, onder andere voor woningbouw voor 65+-ers op de huidige locatie van de Voorpoort, in de directe nabijheid van winkels en zorgvoorzieningen.

* Voor St. Martinus wordt in het Integraal Huisvestingsplan (IHP) - “gezien de huidige disfunctionele bouwwijze en spreiding over twee locaties” - op middellange termijn rekening gehouden met vervangende nieuwbouw. Het IHP (februari 2023) is het uitgangspunt voor de planning van investeringen in de onderwijshuisvesting voor de komende 16 jaar.

Strategie voorzieningen

- Inzetten op het concentreren van voorzieningen om de kernkracht te versterken
- De belangrijkste voorzieningen liggen ook in de toekomst centraal

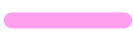
Voorzieningen versterken elkaar

- Voorzieningen die parkeerplaatsen nodig hebben bundelen aan de hoofdinfrastructuur
- Verschillende clusters: winkels, zorg, sport & educatie en recreatie

Legenda

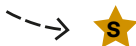
bestaande voorzieningen

kernkracht versterken, voorzieningen concentreren rond hoofdontsluitingsstructuur en parkeerplaatsen

kans: ontwikkeling van verschillende clusters rond winkels, zorg, sport & educatie en recreatie

scholen bundelen in cluster sport & educatie (locatie indicatief)

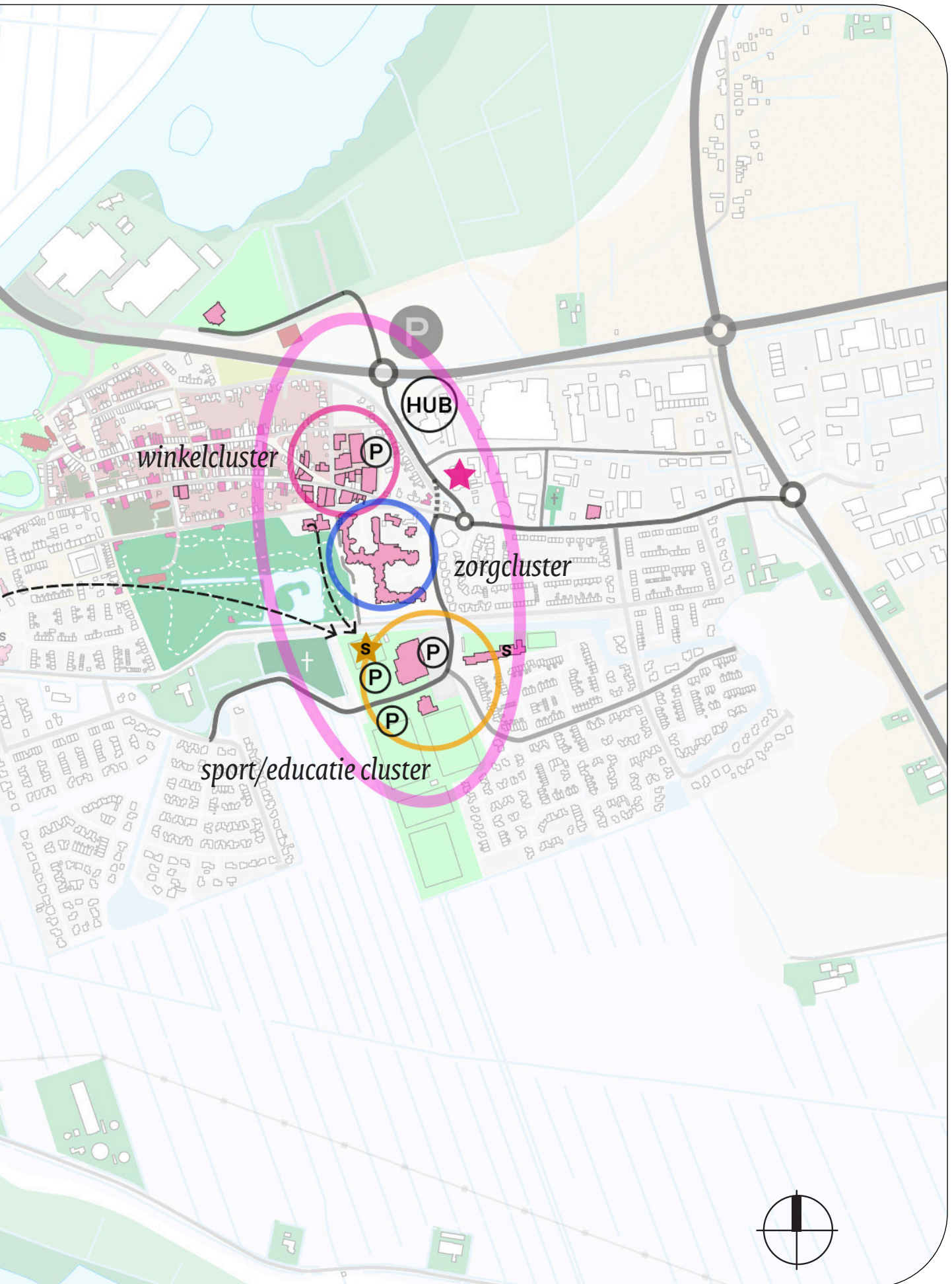

kansen voor nieuwe functies

bestaande en nieuwe parkeerplaatsen (zie ook thema verkeer en mobiliteit)

4.4 Energie

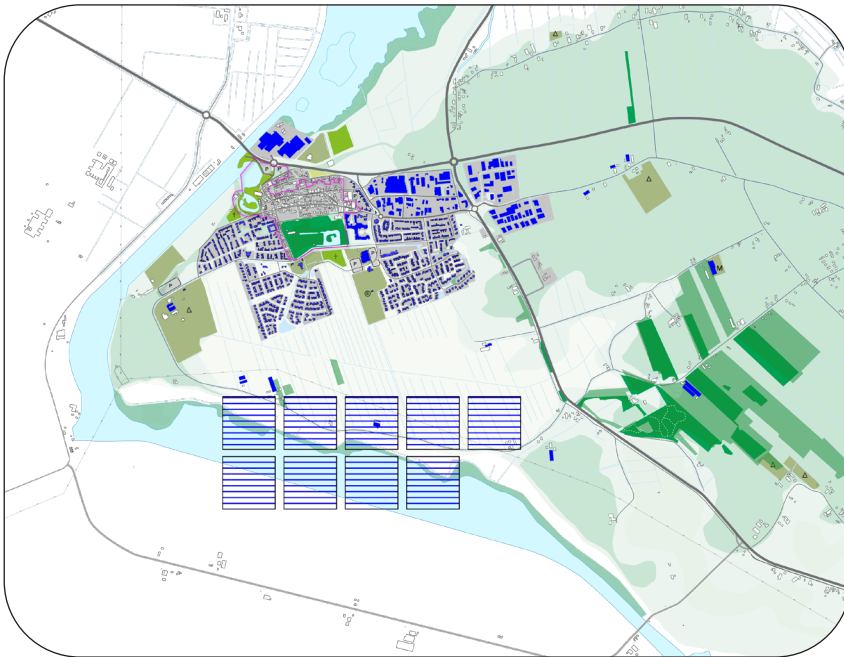
Opgaven

- Verduurzamen bestaande woningvoorraad en bedrijventerreinen
- Opwekken – en opslaan – van energie uit hernieuwbare bronnen

Ruim 800 Vollenhovenaren vulden in 2021 een enquête in over de mogelijke komst van een ‘zonnepark’ in de Bentpolder. Uit de resultaten van de enquête bleek dat ongeveer driekwart van de respondenten tegen het initiatief voor een zonnepark in de Bentpolder is. Ook in de prijsvraaginzendingen en werksessies klonk dit door. De noodzaak om energie op te wekken uit hernieuwbare bronnen stond - en staat - echter niet ter discussie. Het is vooral de plek die weerstand oproept: de Bentpolder is een belangrijk uitloopgebied voor bewoners en zonnepanelen tasten hier de karakteristieke openheid van het landschap aan. In de werksessies en thema avonden zochten we samen met de energiecoöperatie Voorst tot Wieden (EC VtW) naar mogelijk alternatieve locaties en oplossingen. Om een idee te krijgen van de omvang van de opgave ‘energieneutraal in 2050’ gebruikten we daarbij berekeningen van Quintel als richtlijn*. Deze berekeningen zijn gebaseerd op het huidige energieverbruik in Vollenhove, met richting 2050 enkele aannames, onder andere over de afname door isoleren en anderzijds de toename van het elektriciteitsverbruik door de groei van het aantal elektrische auto’s en warmtepompen.

* Quintel heeft in opdracht van de gemeente Steenwijkerland berekeningen gemaakt om inzicht te krijgen in de toekomstig benodigde inzet op opwek van energie.

Gedeeld werd dat het niet alleen belangrijk is om te kijken naar wat er in Vollenhove nodig is, maar vooral ook naar wat er mogelijk is. De noodzaak om in te zetten op het opwekken van energie is evident, maar aspecten als landschappelijke waarde, landbouw, woningbouw, recreatie en ecologie moeten meegenomen worden in de belangenafweging. Als belangrijke eerste stap ziet iedereen maximale inzet op het benutten van dakoppervlak. Zeker daken van bedrijfspanden, maatschappelijk vastgoed en woningen buiten de historische kern. Genoemd werden ook zogenoemde

Verkenning ruimtebeslag hectares zon cf. berekening Quintel

Deze afbeelding laat geen concrete initiatieven zien voor zonnepanelen. De afbeelding laat zien – met blokken van 10 ha – hoeveel hectare zonnepanelen er volgens berekeningen van Quintel nodig zijn voor de energievraag van Vollenhove (in 2050 energieneutraal): 50 tot 90 ha zonnepanelen. Of in plaats van zonnepanelen, 2 tot 4 grote windturbines van 5 MW. Met een mix van 60% energie uit wind, 40% energie uit zon, zijn circa 1 à 2 windturbines van 5 MW én 20 tot 36 ha zonnepanelen nodig om in 2050 energieneutraal te zijn.

‘solarcarports’, een mogelijkheid op parkeerterreinen, bijvoorbeeld bij de Burght. In de werksessies tekenden we in het buitengebied ook op enkele locaties windturbines en zonnepanelen op land in; locaties die op draagvlak leken te kunnen rekenen en we bij de nadere uitwerking mee wilden nemen in de bredere belangenafweging (zie hierboven). Andere mogelijkheden kwamen ook op tafel: opwek uit wind in de nok, verticale windturbines op het dak van bedrijfspanden, geo- en aquathermie. Als voorbeeld een proef met energie opwekken uit kunstgras in Zwolle om woningen mee te verwarmen. En waterstof.

Bij de nadere uitwerking door experts bleek de technische ruimte voor grote windturbines (met afstandsnormen tussen de 500 à 600 meter van woningen) in de directe omgeving van Vollenhove te ontbreken. Kort daarop volgden wijzigingen in het beleid van provincie en rijk, waarmee ook een streep werd gezet door mogelijkheden voor zonnepanelen op land(bouwgrond). Dit perkte de mogelijkheden om energie op te wekken in Vollenhove fors in. En onderstreepte nog eens de noodzaak om in te zetten op het besparen van energie.

Besparing kwam al aan de orde bij de aftrap in de Burght. Dit onder andere vanwege de hoge energieprijzen en “energielabel G”-panden in de historische kern.

* De gemeente Steenwijkerland stimuleert zon op dak met de onlangs vastgestelde subsidieregeling voor energiecoöperaties. Voor meer informatie zie Subsidie zon op dak door energiecoöperaties gemeente Steenwijkerland - Gemeente Steenwijkerland

* De versoepeling van de gemeentelijke richtlijnen biedt intussen meer ruimte voor de plaatsing van zonnepanelen in het beschermd stadsgezicht en op monumenten.

Voor meer informatie hierover zie: www.steenwijkerland.nl/Inwoners/Bouwen_en_vergunningen/Huidig_welstandsbeleid/Richtlijnen_en_aandachtspunten_welstands_en_monumentencommissie

Isoleren woningen bespaart veel energie

Een groot deel van het huishoudelijk energieverbruik komt voort uit de warmtevraag. Het isoleren van woningen levert een forse reductie van het energieverbruik op. Dit is fijn voor de portemonnee én: minder energie verbruiken betekent ook minder benodigde ruimte voor opwek van energie.

Bewoners gaven aan tegen beperkingen op te lopen bij de verduurzaming van hun woning en pleitten voor meer vrijheid*. Andere bewoners pleitten juist voor behoud van de regels omdat verduurzaming op gespannen voet kan staan met de beleving van de cultuurhistorische waarden van het beschermd stadsgezicht. En daarmee ook gevolgen kan hebben voor de toeristisch-recreatieve én economische waarde.

De noodzaak voor verduurzamingsmaatregelen geldt overigens niet alleen voor panden binnen de historische kern: ook een (groot) deel van de woningen in de naoorlogse wijken én de bedrijven voldoen nog niet aan de hedendaagse kwaliteitseisen ten aanzien van de energieprestatie. Zo moeten we onder andere in 2050 van het aardgas af zijn (Klimaatakkoord) én over zijn op een volledig circulaire economie (idem). De gemeente wil per wijk, samen met bewoners, woningcorporatie en netbeheerder bekijken op welke wijze en wanneer de woningen aardgasvrij kunnen worden en hoe bewoners daarin ondersteund kunnen worden. Isoleren is daarbij een belangrijke eerste stap. N.B. Een alternatief dat voor een bepaalde wijk (of kern) het meest interessant is, hoeft niet per se voor elke woning de uiteindelijke oplossing te worden.

NB. In Steenwijkerland is sprake van netcongestie: een grootverbruikers aansluiting is de komende jaren niet mogelijk. Op Groot Verlaat in Steenwijk loopt momenteel een onderzoek als pilot voor Steenwijkerland waarin bedrijven onderzoeken hoe zij energiegebruik op elkaar aan kunnen passen en slimme oplossingen bedenken om meer ruimte op het netwerk te creëren. Het is de bedoeling dit vervolgens uit te breiden naar andere bedrijventerreinen, bijvoorbeeld in Vollenhove. Voor de kleinverbruikers kijkt de gemeente samen met de netbeheerder naar het laagspanningsnetwerk, (toekomstige) knelpunten op dit net en hoe het laagspanningsnetwerk voor de toekomst kan worden verzaamd (buurtgerichte netverzwaring).

Inspiratie

Zorgvuldige inpassing in historische stad

Zorgvuldige verduurzaming beschermd stadsgezicht (energie besparen, uit het zicht plaatsen, zorgvuldige kleurkeuze panelen)

Zonnepanelen als onderdeel van park/uitloopgebied, goed ingepast in het landschap

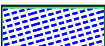
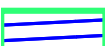

Zonnepanelen in combinatie met groententeelt

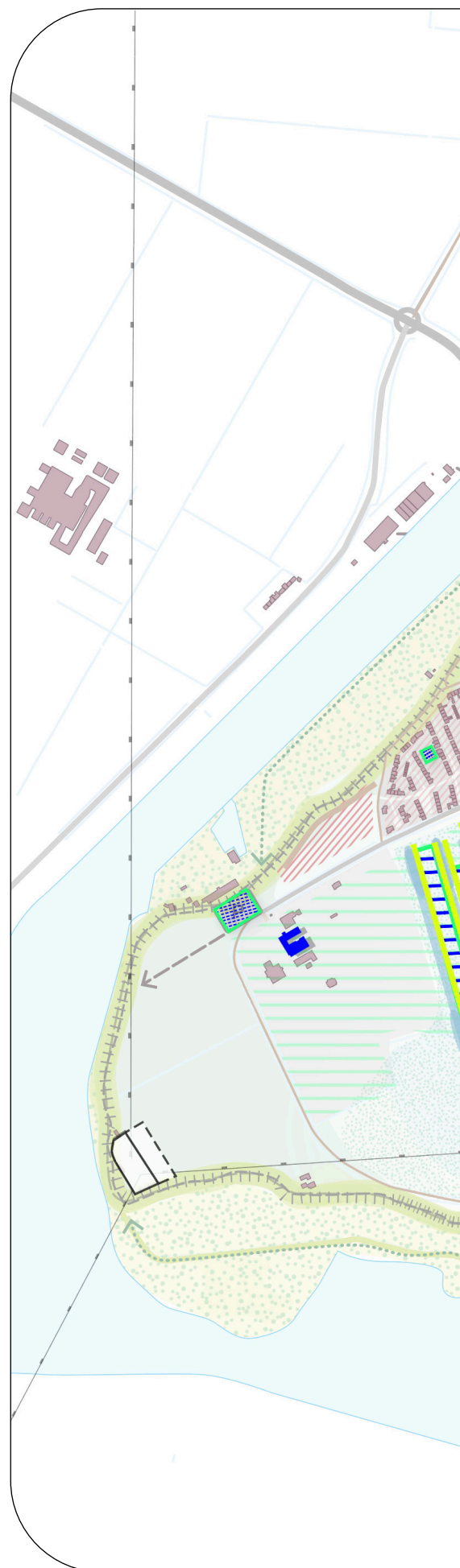
Strategie energie

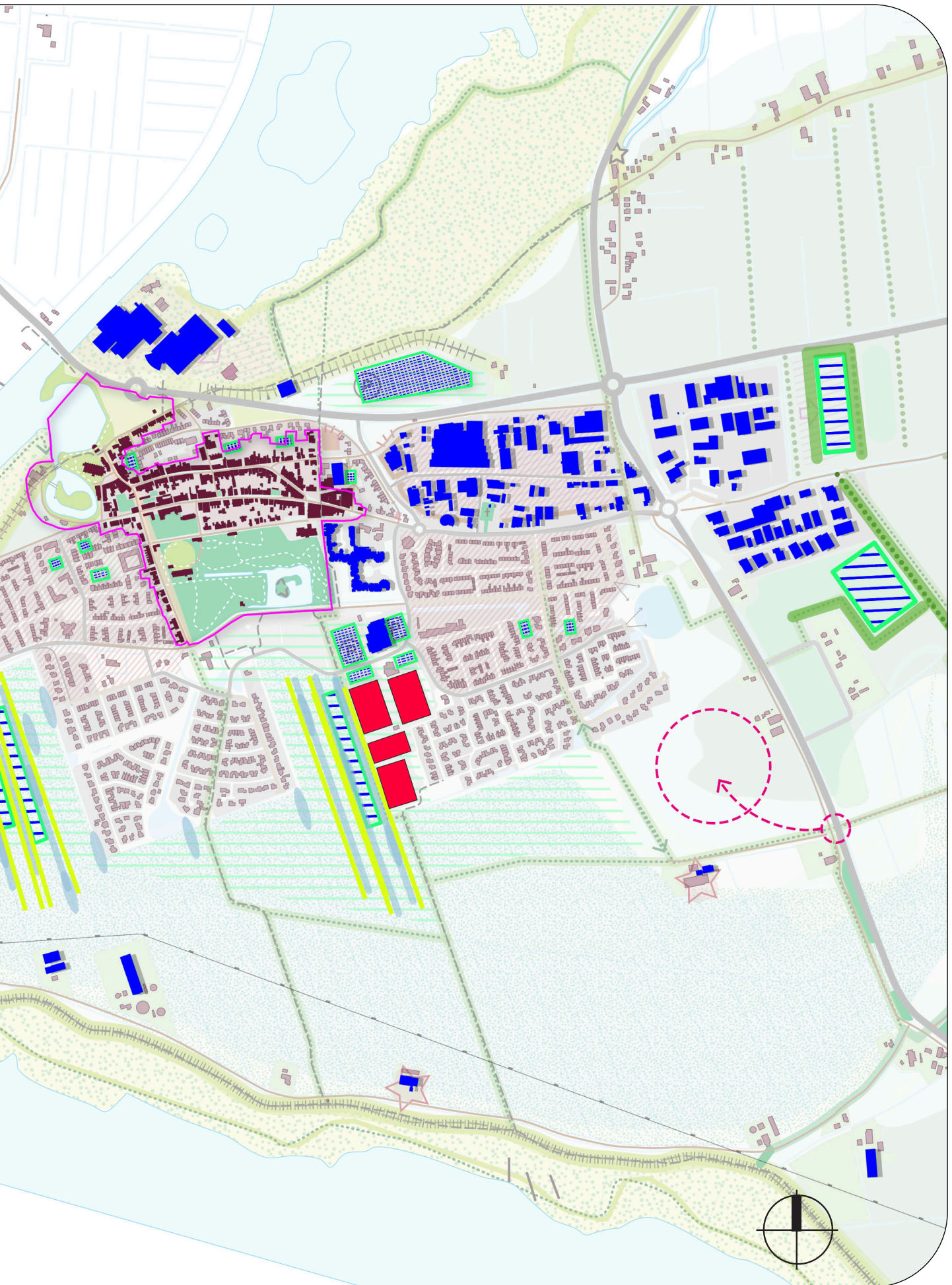
- Duurzame energie onderdeel van de stad(sontwikkeling)
- Bovenal: inzetten op besparen!
- Maximale inzet op zon op dak
- Uitbreiding van bedrijventerrein en woningbouw gaat samen met maximale inzet op opwek energie
- Parkeerplaatsen combineren met zonnedaken of zonneschuren
- Zon op land als tijdelijke functie, goed ingepast met houtwallen en bosjes, bijvoorbeeld op gronden die gereserveerd zijn voor uitbreiding bedrijventerrein
- Eventueel kleinschalig, in de randen van de groenzone, goed ingepast, met wandelpaden en/of speelplekken (uitgangspunt hierbij is dat er zicht over en langs de panelen blijft)

Legenda

- bij de toepassing van 'zon op dak' speciale aandacht voor een zorgvuldige inpassing in het beschermd stadsgezicht
- grote dakvlakken benutten
- zon boven parkeerplaatsen
- zonneveld, goed ingepast in landschap, bijvoorbeeld als tijdelijke functie of park/uitloopgebied*
- sportvelden, mogelijkheden voor warmteopwekking met kunstgras

* De aangegeven locaties voor zonnevelden zijn naar voren gekomen in de werksessies. Het zijn geen concrete plannen of initiatieven.

4.5 Water & klimaat

Opgaven

- Ruimte maken om toenemende weerextremen het hoofd te bieden o.a. om droogteschade op het Hoge land en wateroverlast in de lage delen te voorkomen

In eerste instantie sprak slechts een enkeling in de werksessies zorgen uit over het veranderende klimaat en de mogelijke effecten daarvan in Vollenhove. Als, dan vaak in relatie tot de zorg om het behoud van grote bomen en het belang van groen in de stad. “In Vollenhove zijn de afgelopen jaren veel mooie grote bomen geslachtofferd”, “kijk vooruit”: met de opwarming van ons klimaat is het belangrijk om grote bomen en groen van formaat te behouden, “scheelt 5 graden onder een boom”.

Met de klimaatstresstesten op tafel brachten we de mogelijke klimaateffecten in Vollenhove in beeld. Effecten die in 2050 kunnen optreden, maar ook al volgende week, door extreme omstandigheden als hittegolven en hevige regenbuien. In Vollenhove zien we onder andere dat er bij hevige of aanhoudende regen sprake is van wateroverlast in (delen van) lager gelegen uitbreidingen. Dit ook omdat – in het algemeen – de riolering niet ontworpen is op extreme buien. Bij aanhoudende droogte is het risico op verdroging groot op het Hoge land van Vollenhove: de gronden zijn hier voor de wateraanvoer afhankelijk van regenwater. Het zoeken naar mogelijkheden voor het opsparen en bewaren van water voor drogere tijden (of, met andere woorden: het vergroten van de sponswerking) is hier een belangrijke opgave. Dit om te voorkomen dat er bij aanhoudende droogte onvoldoende water beschikbaar is voor de landbouw, natuur en in de toekomst mogelijk ook drinkwater.

Het risico op wateroverlast in de laag gelegen delen van Vollenhove en het risico op verdroging van het Hoge land werden herkend. Zo vertelde een bewoner in een van de werksessies hoe hij meemaakte dat er in het kader van de ruilverkaveling nieuwe sloten gegraven werden op het Hoge land. Sloten die nu meestal leeg staan. Actie is nodig

om het water hier langer vast te houden, want “op droog land kun je niet boeren.” Wat de mogelijkheden zijn, vraagt nader onderzoek. Geopperd werd de ruilverkavelingsloten weer te dichten. Een van de gedachten is dat (het dal van) de Zuurbeek kansen biedt om water langer vast te houden op het Hoge land. Dit kan samengaan met het vergroten van de zichtbaarheid en herkenbaarheid van (het dal van) de Zuurbeek én daarmee een kwaliteitsimpuls opleveren voor het buitengebied. En mogelijk ook bijdragen aan het versterken van de ecologische functie van beek en beekdal.

In de werksessies stonden we ook stil bij de vraag hoe we bij nieuwe ontwikkelingen rekening kunnen houden met thema's als droogte, hitte en wateroverlast. Gedeeld werd dat we moeten “voorkomen dat we nieuwbouw realiseren op locaties waar we later spijt van krijgen” . Experts gaven het advies mee de landelijke koers ‘water en bodem sturend’ aan te houden en niet meer te bouwen in gebieden die een grote kans op wateroverlast of overstroming hebben (niet meer buitendijks en in de diepe delen van de polder (“natte slappe bodem”): zoek locaties voor nieuwe verstedelijking bij voorkeur hogerop, op het Hoge land.

Kans

Met het ruimte maken voor het opvangen en bufferen van water in de zuidelijke stadsrand, kan dit samengaan met bijvoorbeeld natuurlijke spelmogelijkheden en natuurontwikkeling. Zo draagt water(opvang) hier niet alleen bij aan het beperken van effecten van klimaatverandering (wateroverlast, hittestress*); maar ook aan de kwaliteit van de stadsrand, het versterken van de biodiversiteit en met dit alles ook aan onze gezondheid (ruimte voor sport, spelen, beweging, ontmoeting en ontspanning). Een nadere verkenning is gewenst om de mogelijkheden om water(lopen) (beter) te verbinden in beeld te krijgen. Denk daarbij aan het (beter) verbinden voor mens, plant en dier én zo dat het bijdraagt aan het verbeteren van de afvoerfunctie bij grote hoeveelheden neerslag (om wateroverlast te voorkomen/beperken).

Een van de prijsvraaginzendingen was een idee voor Tegelbeleid: “groen en bloem”. Met het voorstel om in ruil voor iedere ingeleverde tegel een zak dahlia's terug te geven. Een idee dat bijdraagt aan 'groene bewustwording', verbinding én Vollenhove opfleurt.

* Extreem warm weer brengt – zeker in stedelijk gebied met veel steen en weinig groen en water – extra gezondheidsrisico's met zich mee. Doordat gebouwen en straten 's nachts nauwelijks afkoelen, blijft de warmte hier ook langer hangen. Dit gaat ten koste van nachtrust en arbeidsproductiviteit en brengt – vooral voor kwetsbare ouderen – extra gezondheidsrisico's met zich mee. We noemen dit hittestress.

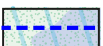
Strategie water & klimaat

- Water en bodem sturend voor alle nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen
- Bouwen op hoger gelegen gronden → ook in de toekomst droge voeten
- Waterbergend vermogen diepere delen Bentpolder behouden
- Op het Hoge land (i.v.m. risico op verdroging) water langer vasthouden, o.a. door beekherstel

Legenda

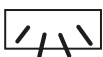
Hoge Land: sponswerking vergroten

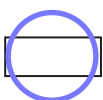
In de laagtes: ruimte voor waterberging, herstellen waterlopen

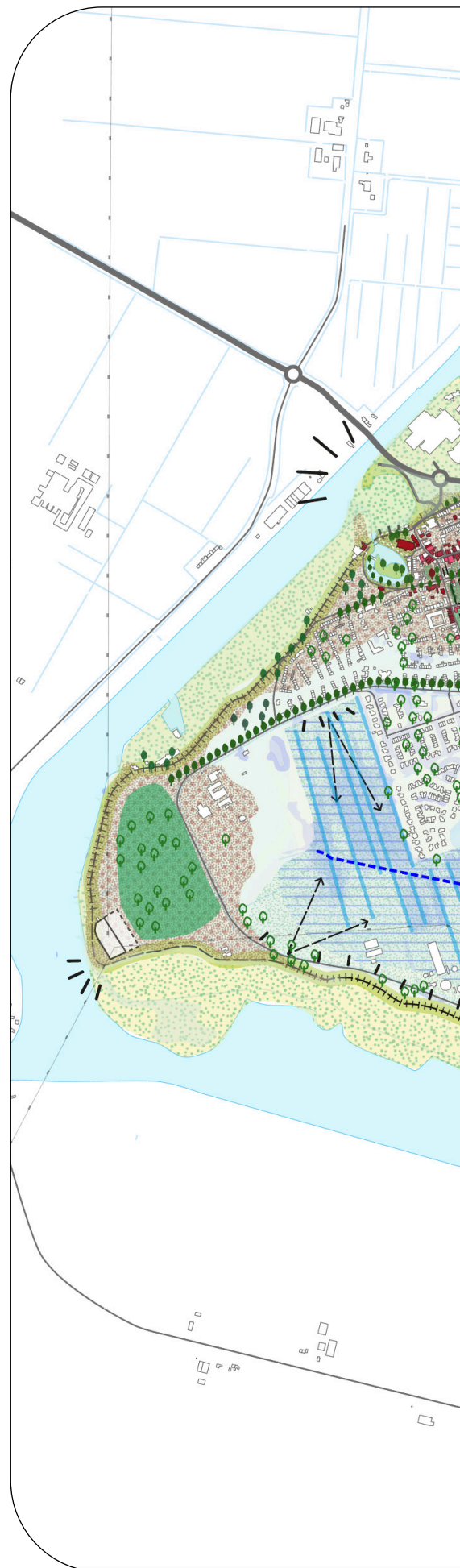
In en rond de stad: meer bos, bomen en ruimte voor waterberging

Kansen voor versterking ruimtelijke relaties met water

Aandachtspunt: ontwikkeling omgeving Twee Nijenhuisen i.v.m. laagte en voorkomen wateroverlast bedrijventerrein en woonwijken. Kans: versterking voormalig landgoed.

4.6 Welzijn & gezondheid

Opgaven

- Meer ontmoeting in een veilige en uitnodigende omgeving
- Opwaardering openbare ruimte
- Vollenhove beter verbinden met landelijk gebied en natuur 'om de hoek'

In de prijsvraaginzendingen en werksessies klonken ook zorgen door op het gebied van welzijn en gezondheid. Zorgen waarin op onderdelen de relatie werd gelegd met de komst van het coronavirus, bijvoorbeeld in een van de gesprekken over de toegenomen eenzaamheid onder jongeren. Het coronavirus klonk ook in positieve zin door: "Tijdens de corona perioden zijn we ons veel meer bewust geworden van [het belang van] natuur en buitengebied. En het belang van een goede gezondheid." Aandacht voor ons welzijn en onze gezondheid is volgens experts hard nodig: veranderingen in onze leefstijl (het computergebruik is fors toegenomen, bewegen minder vanzelfsprekend) hebben de afgelopen decennia onder andere geleid tot een forse toename van het aantal mensen met overgewicht, diabetes en hart- en vaatziekten. Vollenhove wijkt daarin niet of nauwelijks af van het landelijke beeld*. Dit geldt ook voor de cijfers over ervaren eenzaamheid, een punt van zorg onder ouderen én jongeren.

Vollenhove kent nu weinig echte 'pleisterplekken', plekken waar mensen elkaar ontmoeten, mensen samenkomen. De pleisterplekken die er zijn, vind je in de historische kern: bij de haven bijvoorbeeld (de oudere heren), of bij/op het bergje in het park (de jeugd). Vroeger vervulde de kerk een grote rol. En de dansschool. Keten werden destijds minder bezocht, maar zijn nu voor de jeugd in Vollenhove erg belangrijk: "keten+corso =Vollenhove". Buurttuin de Wheeme werd in de werksessies genoemd als een fraai voorbeeld van een 'groene ontmoetingsruimte' buiten de historische kern. Mensen uit verschillende buurten ontmoeten elkaar hier. "Dit zorgt voor verbinding." Ook sport en cultuur ("breder dan het corso") "kan zorgen dat we mensen bij elkaar houden".

In een van de werksessies werd aandacht gevraagd voor

* Gebiedsanalyse Vollenhove, GGD IJsselland en Proscop (augustus 2021). Deze gebiedsanalyse, met data over gezondheid in de breedste zin, geeft (geanonimiseerd) inzicht in de sociale en gezondheidssituatie in Vollenhove.

de (groter wordende) groep ouderen. Gedeeld werd dat het van belang is om te zorgen dat het ook voor ouderen goed wonen blijft in Vollenhove. Dit betekent dat zorg beschikbaar moet blijven, maar ook de omgeving toegankelijk moet zijn, of beter nog: uitnodigt tot bewegen. Vooral de stoepen en de smalle straatjes in de historische kern laten in dat kader te wensen over: “nu niet veilig”.

De staat van onderhoud van de openbare ruimte in Vollenhove werd door jong en oud genoemd als aandachtspunt. Ook gaven bewoners aan dat de kwaliteit en inrichting van de openbare ruimte in bepaalde wijken/ buurten echt te wensen over laat. Onderzoek laat zien dat dit (ook) invloed heeft op hoe gezond je bent en hoe gezond je je voelt. Vooral de aanwezigheid van groen in de omgeving – park, volks- en speeltuinen, lanen, bosjes, sportvelden, ... - is van groot belang. Dit ‘groen’ biedt ruimte voor sport, spel, beweging en ontspanning en kan zo bijdragen aan bijvoorbeeld het verminderen van overgewicht en daaraan gerelateerde ziekten als diabetes en hart- en vaatziekten. Ook biedt dit groen ruimte voor ontmoeting en verbinding, van belang voor de sociale cohesie en daarmee de leefbaarheid in de wijk/ buurt. Groen kan op die manier ook bijdragen aan het verminderen van eenzaamheid. Kansen zien experts ook in het beter verbinden van Vollenhove met het omringende landschap en de natuur ‘om de hoek’, bijvoorbeeld door bij ontwikkelingen het routenetwerk voor langzaam verkeer te verdichten en daarmee de recreatie- en uitlooptmogelijkheden uit te breiden. Dit draagt niet alleen bij aan een gezonde leefstijl (nodigt uit tot gezond bewegen), maar ook aan de beleefbaarheid van het land van Weerribben en Wieden, waar je rust en ruimte vindt om “het hoofd leeg te maken”.

Tenslotte: bewoners gaven ook wensen mee voor toekomstige nieuwbouwprojecten. Genoemd zijn: directe fietsverbindingen met (de voorzieningen in) de historische kern, voldoende groen (geen ‘snippergroen’ maar groen van formaat, grote bomen en natuurlijke spelmogelijkheden), een omgeving die uitnodigt tot

In Vollenhove ervaart naar schatting 42% van de inwoners sociale eenzaamheid ; iets minder dan het landelijk gemiddelde dat op 44% ligt. Het geschatte percentage mensen dat emotioneel eenzaam is (29%) ligt ook iets lager dan het landelijk gemiddelde (32%).

In Vollenhove zijn ook jongeren die niet meedoen aan het corso en niet in keten komen. Jongeren die eenzaam zijn. De werkgroep Jongeren voor Jongeren organiseerde begin 2024 een bijeenkomst in de Burght om hier aandacht voor te vragen en ideeën uit te wisselen over een ontmoetingsplek voor jongeren.

In het hart van het land van Weerribben en Wieden vind je rust en ruimte om te ontspannen, schone lucht, schoon water. En een te koesteren kwaliteit als 'donkerte': 's nachts is het nog echt donker, kun je de sterrenhemel zien en je ver weg wanen van de bewoonde wereld. In dit prachtige gebied is ruimte voor re-creatie' in de ware betekenis van het woord en 'go slow' (of: onthaasten) een passend thema.

bewegen (ook nieuw bedrijventerrein) en – zowel wonen als werken - “passend in de omgeving”.

Kans

Opwaardering van de openbare ruimte kan samen gaan met het versterken van de kwaliteit en eigenheid van Vollenhove. Denk hierbij onder andere aan het versterken van de twee 'gezichten': het Vollenhove op het Hoge land én het Vollenhove 'aan zee', bij de haven. De gewenste kwaliteitsimpuls bij de haven – een belangrijke entree van de stad, misschien wel hét visitekaartje van Vollenhove – kan samengaan met het verbeteren van de verblijfskwaliteit van de ontmoetingsruimte hier aan het water. Aan de andere kant, op het Hoge land, zien we kansen om het groene karakter van de stad en het omringende landschap te versterken. Met bossen, houtwallen, landgoederen, tuinen én natuur in de stad. Hiermee wordt Vollenhove biodiverser, gezonder, klimaatbestendiger en nog mooier!

Waterlopen met natuurvriendelijke oevers in de wijken

Verbinden van de water- en klimaatopgaven met extensieve natuur- en recreatieontwikkelingen

Groene straten, beter voor klimaat, ruimte voor ontmoeting

Vollenhove verbonden met het Hoge Land

.. en een rijk, biodivers landschap

Strategie welzijn & gezondheid

Groenstructuur

- Inzetten op groene, biodiverse/natuurinclusieve klimaatbestendige stad
- Goed verbonden met land van Weerribben-Wieden

- Groen in de stadsranden versterken
- In de wijken: groen van formaat – en grote bomen

Legenda

- groen in de wijken versterken
(koeling, waterberging, biodiversiteit, ontmoeting)
- beplanting en bloemrijke bermen langs (historische) doorgaande wegen en paden (structuurdragers) versterken
- recreatie- en sportgebieden en begraafplaatsen
- bestaande park/groen/bosgebieden
- nieuwe park/groen/bosgebieden
(bossenstrategie, versterken Hoge land)
- versterken uitloopgebieden / groen rond de stad
- behouden en versterken houtwallenstructuur Hoge land
- Bentpolder / laagte met natuurinclusieve landbouw met hogere waterpeilen (bodem en water sturend)
- ruimte reserveren voor waterafvoer en -berging
- dijken versterken met bloemrijke bermen en (indien mogelijk) met losse boombeplantingen (en pleisterplekken)
- natuurlijk buitendijkse gebieden (meer contrast in het landschap, meer ruimte voor natuurbeleving, struinpaden, etc.)
- open water

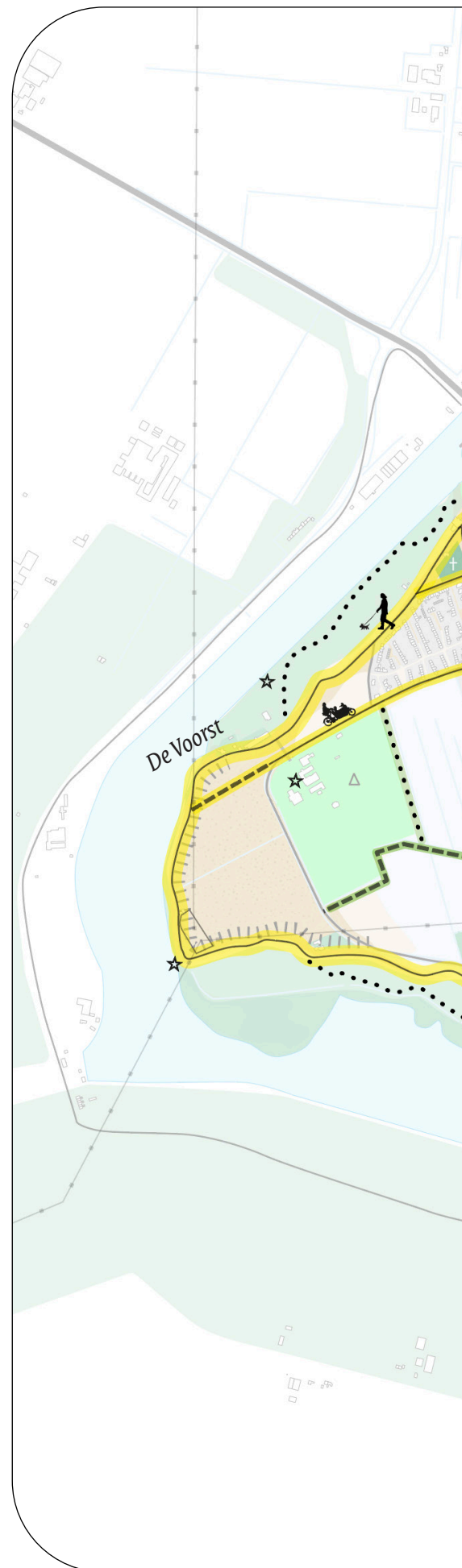

Recreatief netwerk

- Fietsen en wandelen voorop (voor een actieve, gezonde leefomgeving)
- Versterken historische structuurdragers
- Aantrekkelijke langzaamverkeersverbindingen tussen de wijken, voorzieningen, de historische binnenstad en het omliggend landschap
- Veiliger en aantrekkelijk maken van aantal bestaande routes
- Realiseren ontbrekende schakels

Legenda

- structuurdragers
- schakels (tussen de structuurdragers, voor ommetjes)
- fietsroutes bestaand
- - fietsroutes verbeteren, continueren
- - nieuwe fietsroutes
- wandelpaden bestaand
- - nieuw
- veilige oversteekpunten
- (kansen voor) bijzondere punten aan de routes
(havens, kasteel, kerk, scheepswerf, klif, café, landgoed, camping, uitzichtspunt,...)

4.7 Recreatie en toerisme

Opgaven

- Versterken van (de beleefbaarheid van) de kwaliteit en eigenheid van het beschermd stadsgezicht
- Toevoegen ontbrekende schakels in netwerk wandel- en fietsverbindingen
- Kwaliteitsimpuls Buiten- en Binnenhaven

In de werksessies spraken we over al het fraais dat Vollenhove - nu al - te bieden heeft. Over het erfgoed dat de stad rijk is: de smalle straatjes met karakteristieke panden, de ruïne van kasteel Toutenburg, de Binnenhaven, (restanten van) historische havezaten, stadsboerderijen, de oude lanen, grote bomen en het stadspark. Alle 'bakens in de tijd' die het verhaal van 'Veno' vertellen. En een fraai decor vormen voor het corso, de Survivalrun, Typisch Vollenhove en andere fraaie evenementen die bezoekers van ver trekken. Ook spraken we over de directe omgeving van Vollenhove, die met het Waterloopbos, het Nationaal Park Weerribben-Wieden, landgoed de Oldenhof en de diversiteit aan 'boerenlandschappen' (van het oude hoevenlandschap op het Hoge land, het zeekleilandschap tot het nieuwe land van de Noordoostpolder aan de overzijde) bewoners en bezoekers veel te bieden heeft.

Vollenhove binnen bredere context

Op onderdelen kan het echter beter: “veel toeristen geven aan weinig te zien van het oude Venno”. Gedoeld wordt op bijvoorbeeld de historie als vissersstad of “stad met de vele havezaten”. En op de zichtbaarheid van Vollenhove vanaf het water (“Feit is dat veel toeristen de haven nu onopgemerkt voorbijvaren.”) én andersom, de beleving van de ligging aan het water c.q. de voormalige Zuiderzee. Ook wordt breed gedeeld dat de entrees te wensen over laten. Zeker de entree bij de haven is, met het relatief grote parkeerterrein en de camperplaats, niet het gewenste visitekaartje van Vollenhove. Hier is een kwaliteitsimpuls gewenst, evenals meer reuring en gezelligheid. Dit laatste is overigens door veel mensen ook voor de Binnenhaven meegegeven.

Het idee van Vollenhove - of meer specifiek: de Buitenhaven - als poort naar het Nationaal Park Weerribben-Wieden en meer bezoek kan op instemming rekenen. Meer bezoek betekent meer bestedingen die de plaatselijke economie versterken; “als het maar niet op de massa gericht is”. Voorkomen moet worden dat de leefbaarheid in (delen van) Vollenhove onder druk komt te staan, het bezoek voor overlast zorgt. Zorgen zijn in dit kader vooral uitgesproken over het toegenomen autoverkeer: “uitbreiding van de camping is samengegaan met meer verkeersoverlast en kapot gereden bermen”. Als punt van zorg wordt (ook) permanente bewoning op de camping genoemd. Het paviljoen zien de meesten als een mooie toevoeging (“meer mogelijkheden, vooral op zondag”), maar ook als mogelijke concurrentie voor de horeca aan het Kerkplein. De komst van het (Fletcher) hotel in het Voorsterbos betekent ook iets voor Vollenhove, mogelijk concurrentie voor Old Ruitenborgh, maar vooral meer bezoekers in de stad.

Volgens de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) heeft Vollenhove “Dankzij de herkenbaarheid van de oude stadsplattegrond (in combinatie met het groen en resterende monumenten, zoals de stadshavezaten) (...) een grote toeristische potentie.” Daarbij is de relatie met de omgeving van belang, hier bij de haven(s) specifiek de ligging van Vollenhove aan het water. De RCE geeft aan

Haven

In het rapport Analyse en doorontwikkeling gemeentelijke havens Steenwijkerland (vanuit toeristisch perspectief) wordt de Buitenhaven vanwege de strategische ligging gezien als één van de drie ‘waterrecreatiepoorten’, “ofwel een belangrijke en natuurlijke toegangspoort van het gebied Weerribben-Wieden.” “De mooie haven van Vollenhove verdient een kwalitatieve opwaardering. Het betekent dat we behalve noodzakelijke, moderne voorzieningen voor waterrecreanten ook andere vormen van mobiliteit moeten aanbieden. Een mobiliteitshub met deelfietsen is hier een belangrijke aanvulling [inmiddels gerealiseerd]. Ook moet in de haven (meer) toeristische informatie over het gebied aanwezig zijn.” In het rapport wordt voorgesteld het havengebouw weer in te richten als een aantrekkelijk toeristisch informatiepunt (“is nu een hangplek voor de jeugd, met zwerfafval en schade tot gevolg”) en herinrichting aanbevolen van de in de haven gelegen camperplaats.

dat cultuurhistorie hier kan worden benut als inspiratie bij het vergroten van de recreatieve aantrekkelijkheid, “bijvoorbeeld door het ontwikkelen van nieuwe functies bij het water.” Het recent aangelegde strandje en strandpaviljoen is een mooi voorbeeld. Historische schepen kunnen (“zeker buiten het vaarseizoen”) het havenbeeld verfraaien. Om in de Buitenhaven de relatie met het water te versterken, werd in een van de werksessies voorgesteld de camperplaats en het (lang) parkeren voor bezoekers te verplaatsen naar een nieuw parkeerterrein buiten het beschermd stadsgezicht, bijvoorbeeld bij de vlasschuur en/of aan de overzijde van het Vollenhoverkanaal (achter de dijk).

Kans: het gezicht ‘aan zee’ versterken

Een aantal mensen stelde voor (ook) andere delen van het beschermd stadsgezicht vrij te maken van geparkeerde auto’s en/of autoverkeer: het kerkplein (“met de auto alleen toegankelijk voor leveranciers”) en het Voorpoortplein (“maak van het Voorpoortplein een mooi plein met een fontein”). Het autovrij maken van deze locaties maakt een kwaliteitsimpuls mogelijk en is van meerwaarde voor de beleving van de kwaliteit en eigenheid van de historische kern. Of er voldoende draagvlak is voor dit idee, is de vraag. Mogelijk kan het idee in samenhang met andere ontwikkelingen (denk aan de vervanging van de riolering) nader uitgewerkt worden. Een en ander natuurlijk afhankelijk van de mogelijkheden om het (lang) parkeren voor bezoekers buiten de historische kern te organiseren.

Weer een haven voor de dijk?
Het verplaatsen van de rotonde en de parkeerplaats kan hier ruimte voor creëren.

Ideeën voor het beter beleefbaar maken van de kwaliteit en eigenheid van Vollenhove, en dan vooral van de geschiedenis, kwamen zowel in de prijsvraaginzendingen als in de werksessies ‘op tafel’. Voorgesteld werd bijvoorbeeld om de ruïne van kasteel Toutenburg te herbouwen. En de poorten die vroeger toegang gaven tot de stad in een of andere vorm terug te brengen. Er werden inspirerende voorbeelden gedeeld. Of realisatie van iets dergelijks haalbaar is, was en is de vraag.

Het behouden en zorgvuldig omgaan met het bestaande erfgoed - en, breder dan erfgoed: de bestaande kwaliteiten

- wordt dan ook minstens zo belangrijk gevonden. Denk dan ook aan trekpleisters als het stadsmuseum “waar bezoekers de geschiedenis van Stad en Ambt Vollenhove kunnen beleven” en de Venose Botter van ’t Skutien. Het stimuleren van evenementen met de historische stad als decor kan op draagvlak rekenen. Genoemd zijn voorbeelden als het Toutenburgfestival en Vollenhove Feeëriek. In de werksessies werd ook de wens uitgesproken “meer te doen met het adellijke verleden” en het theater in het stadspark te herstellen.

Tenslotte nog de wens om de wandel- en fietsroutes (en indien mogelijk ook vaarroutes?) uit te breiden, onder andere door het realiseren van ontbrekende schakels in de verbinding tussen stad en ommeland. Daarmee ontstaan mogelijkheden om rondjes van verschillende lengte te lopen of fietsen. Het herstellen van oude handels- en kerkpaden en versterken van historische structuurdragers (denk bijvoorbeeld aan de historische lijn Bisschopstraat/Weg van Rollecate/Schaarweg) dragen bij aan het ‘vertellen’ van het verhaal van Vollenhove. In de werksessies werd in dit kader ook de historische wandelroute door de stad genoemd. Het verdichten en versterken van het routenetwerk voor langzaam verkeer draagt overigens niet alleen bij aan het vergroten van de recreatie- en uitlooptmogelijkheden en de beleefbaarheid van Stad en Ambt Vollenhove, ook aan een gezonde leefomgeving en leefstijl (nodigt (ook) bewoners uit tot gezond bewegen).

Kans

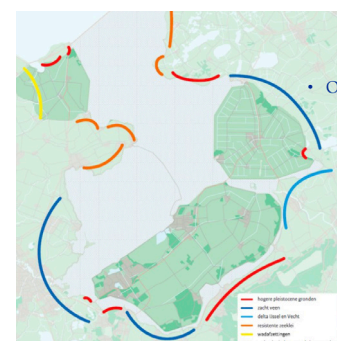
Voor het versterken van de toeristisch-recreatieve functie van Vollenhove (en Blokzijl, Blankenham en Kuinre) worden onder andere kansen gezien als onderdeel van het rondje IJsselmeer. Idee is om met de aanleg van fiets- en/ of wandelroutes in het gebied tussen grofweg Vollenhove en Kuinre - “en overnachtingen in de historische Zuiderzeestadjes” - de beleefbaarheid van de dijk, de strijd tegen het water (met de kolken als stille getuigen) en het contrast tussen het oude en nieuwe land te vergroten.

Zuinig zijn op het erfgoed en al het andere fraais dat Vollenhove rijk is

Historische verhalen, plekken en verbindingen koesteren, versterken en nieuw (eigentijds) leven in blazen

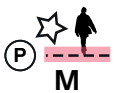

Vollenhove is onderdeel van een ‘Rondje IJsselmeer’

Strategie Recreatie en toerisme

- Zuinig zijn op het erfgoed en al het andere fraais dat Vollenhove rijk is
- Ieder project, groot of klein, draagt bij aan het versterken van de kwaliteit en eigenheid van Vollenhove
- Camperplaats en (lang) parkeren voor bezoekers op nieuwe locatie buiten historische kern
- Relatie met het water versterken, mogelijk ook ruimte voor nieuwe functies aan het water?
- Versterken historische structuurdragers en zo (ook) de relatie met het Hoge land en de havezaten
- Verdichten en versterken routenetwerk voor langzaam verkeer
- Versterken belevingswaarde stadsranden (voor toeristen en bewoners): vanaf de weg en het water ervaar je de bijzondere kwaliteit van Vollenhove

Legenda

route door en rond de historische kern met allerlei bezienswaardigheden, haven en museum (aan centrale bezoekersparkeerplaats)

aantrekkelijke wandel- en fietsverbindingen naar mooie plekken in de stad en het omliggend landschap (Vollenhove zo aantrekkelijker maken voor een langer verblijf en als poort naar het Nationaal Park)

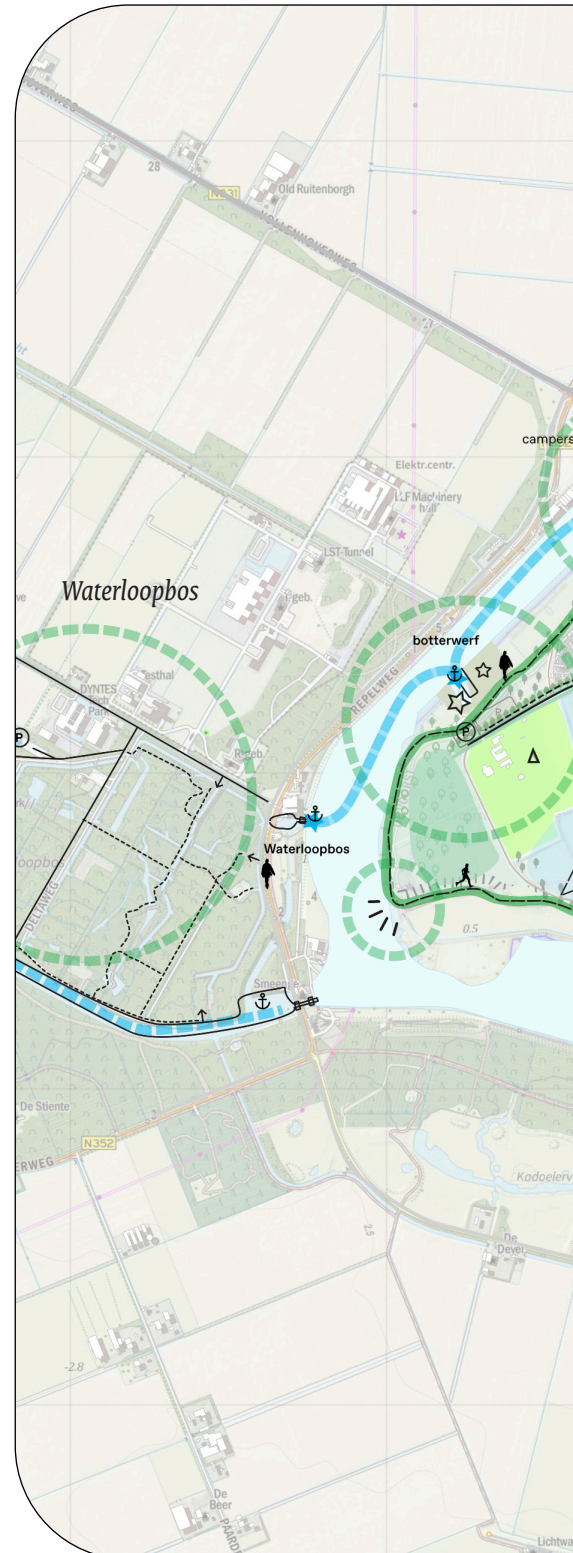
Rondje Zuiderzee

Veerpontje tussen de haven, de Botterwerf en het Waterloopbos (verminderen autoverkeer)

belangrijkste recreatief/toeristisch aantrekkelijke plekken in en rond Vollenhove

Vorzet routenetwerk dat Vollenhove met de omgeving en het Nationaal Park Weerribben-Wieden verbindt

5 Drie pijlers

De toekomstvisie voor Vollenhove hebben we samengevat in drie samenhangende ‘pijlers’:

- 1 De historische stad versterkt
- 2 De compacte, gezonde en vitale stad
- 3 De duurzame, klimaatrobuuste en natuurinclusieve stad

1 De historische stad versterkt

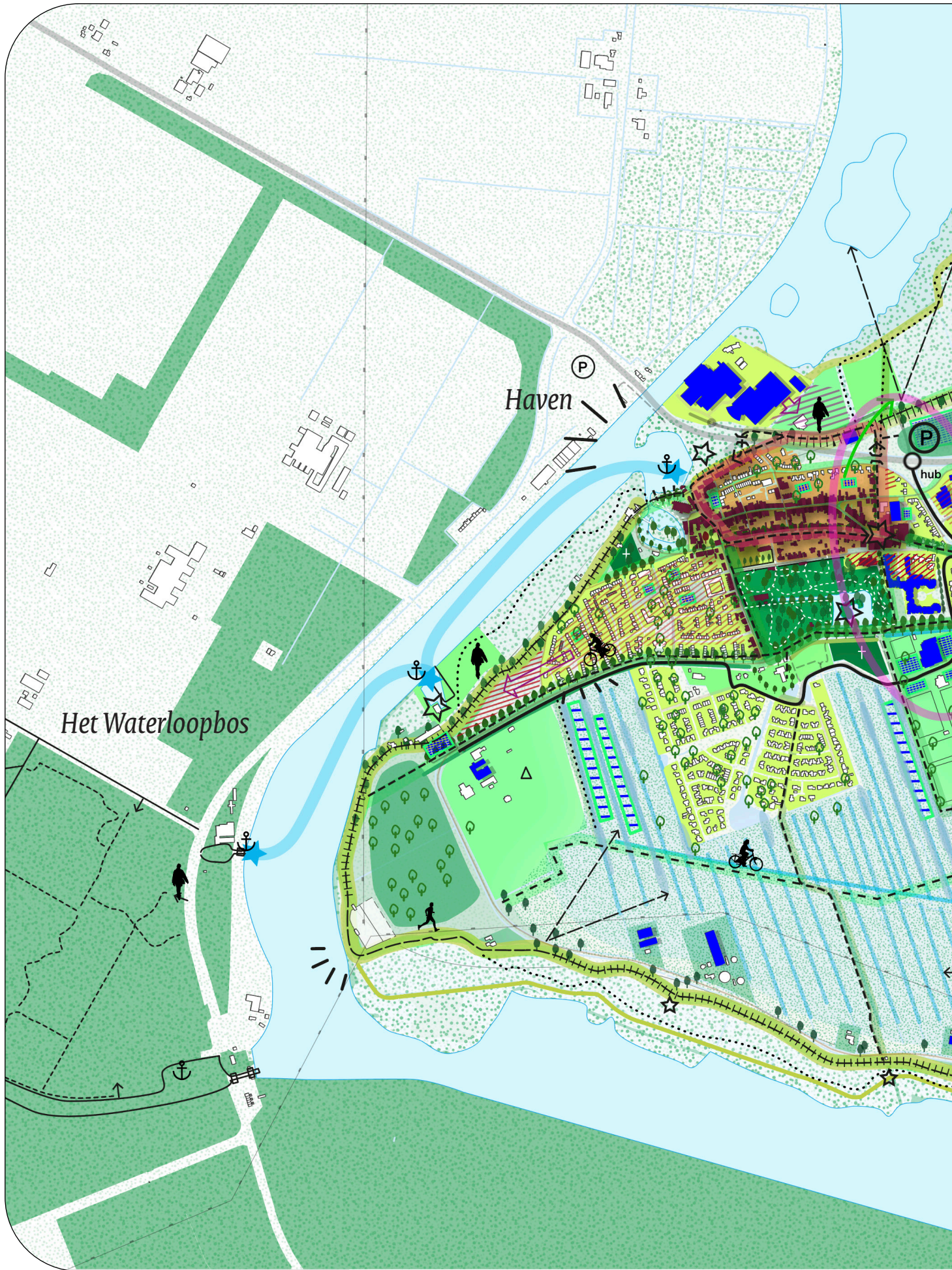
- Meer kwaliteit en beleving stadshart (doorgaand verkeer omleiden)
- Ruimte voor stadsfront met havengezicht aan het water (grote parkeerplaats verplaatsen)
- Sterke relaties tussen stad en omgeving via de oorspronkelijke historische routes
- Meer samenhang met de historische landgoederen, locatie 'Twee Nijenhuisen' als verbindende schakel tussen Vollenhove, het Hoge Land en de route naar de Moespot
- Natuurlijke opbouw landschap (hoog/laag-droog/nat) beleefbaar

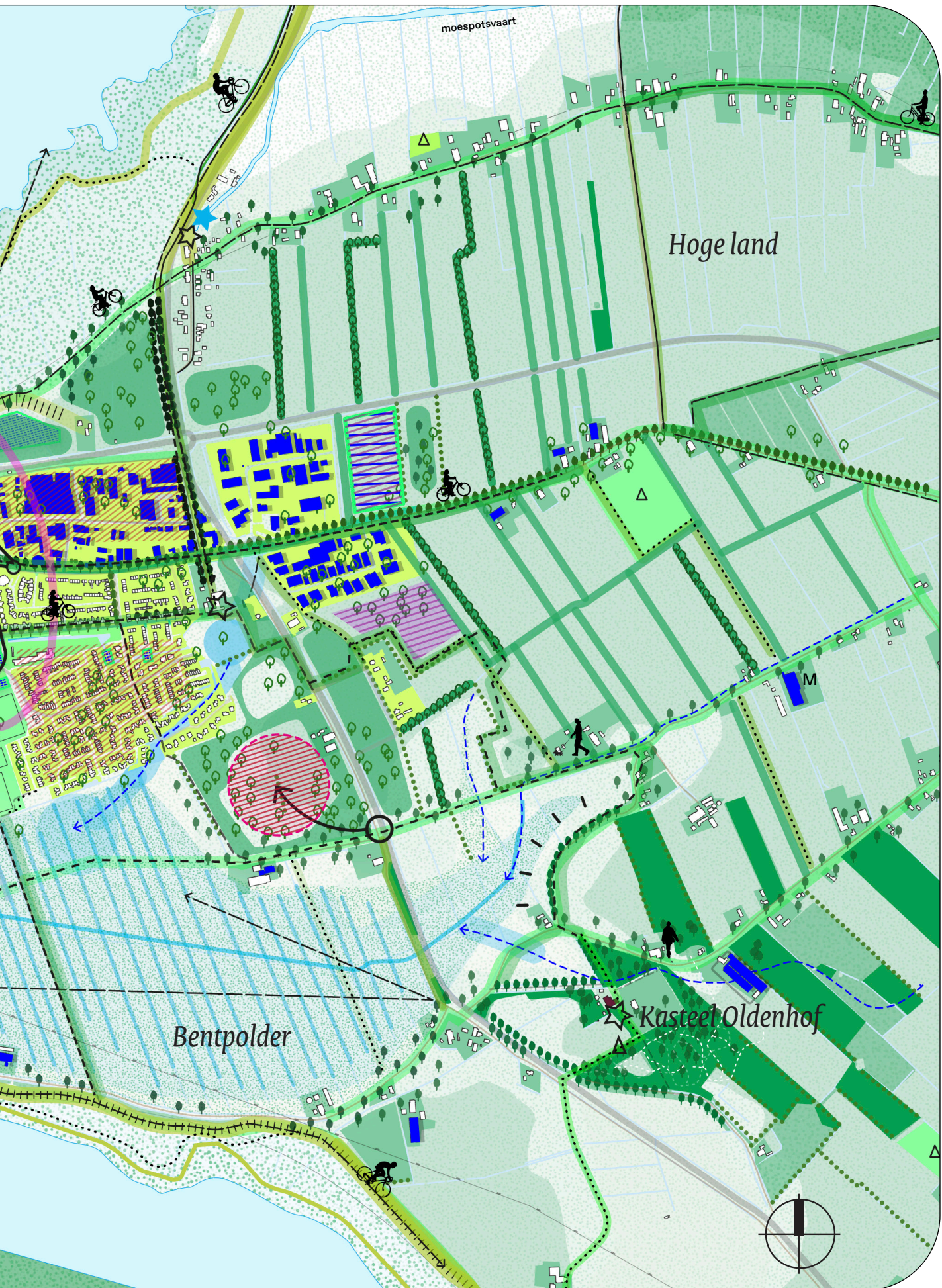
2 De compacte, gezonde stad met groene overgangen naar het landschap

- Autoluwe stad met alle voorzieningen op fiets/loopafstand
- Stedelijk karakter. Verdichting/herontwikkeling in de bestaande wijken i.c.m. verbetering inrichting buitenruimte (groen, ruimte voor ontmoeting, ...)
- Groene stadsranden met uitloopgebieden, educatie/sport/recreatiecluster midden in de stad
- Goede, aantrekkelijke verbindingen met de groene omgeving voor ontspanning, rust en natuurbeleving
- Nieuwe autoluwe uitbreidingswijk, compact gebouwd, ingepast in de groene omgeving, goed verbonden met bestaande stad en landgoederenzone d.m.v. directe en veilige fiets- en wandelroutes

3 De duurzame, klimaatrobuuste en natuurinclusieve stad

- Meer nadruk op wandelen/fietsen i.p.v. auto
- Ruimte voor waterberging in lage delen van het landschap, minder verdroging op de stuwwal
- Meer ruimte voor groen, bossen, biodiversiteit en waterberging in de wijken en rond de stad
- Duurzame energie wordt meegenomen in alle stedelijke ontwikkelingen

6 Hoe verder?

Onze toekomstvisie is een belangrijke bouwsteen voor de actualisatie van de gemeentelijke omgevingsvisie. Na actualisatie bevat deze gemeentelijke omgevingsvisie al het strategisch lange termijn beleid voor de leefomgeving in Steenwijkerland en is het een toetsingskader voor nieuwe initiatieven (denk aan verzoeken voor bouwplannen en functiewijzigingen) én een leidraad voor verdere uitwerking van opgaven in Steenwijkerland. Met het verankeren van onze toekomstvisie in de gemeentelijke omgevingsvisie wordt onze toekomstvisie dus richtinggevend voor de verdere ontwikkeling van Vollenhove.

Onze toekomstvisie is geen uitvoeringsplan. Wel kijken we samen hoe we onderdelen een vervolg kunnen geven. Daarbij brengen we in ieder geval de mogelijkheden om werk met werk te maken in beeld. Zo kijken we bijvoorbeeld naar meekoppelkansen als verzwaring van het elektriciteitsnetwerk, herinrichten van het straatprofiel en/of aanpakken van de stoepen, wanneer in 2025 een deel van het riool in Vollenhove vervangen wordt.

De hoeveelheid ambities maakt duidelijk dat niet alles (tegelijk) kan; het stellen van prioriteiten en het maken van keuzes is essentieel. Op korte termijn stellen we een uitvoeringsagenda op. Hierin geven we aan op welke termijn we bepaalde zaken op willen pakken. Deze toekomstvisie gebruiken we daarbij vanzelfsprekend als vertrekpunt.

Sommige ambities of wensen zijn voor de langere termijn. Uitvoering geven aan deze ambities kan echter zo'n meerwaarde hebben voor Vollenhove dat ervoor gekozen is ook deze – lange termijn – wensen op te nemen in onze visie. Dit biedt de mogelijkheid huidige en toekomstige ontwikkelingen af te stemmen op deze ambities; de ontwikkelingen op korte termijn kunnen bijdragen aan het realiseren van de wensen en mogen ambities niet frustreren of onmogelijk maken.

Colofon

Werkgroep visie Vollenhove e.o.:

Marcel Aben – voorzitter BVVS

Gert Winter – penningmeester BVVS

Gretha Rook – bestuurslid BVVS

Kor van der Velde – gebiedscoördinator gemeente
Steenwijkerland

Trudy van Es – senior beleidsmedewerker gemeente
Steenwijkerland

Met ondersteuning van

bestuursleden BVVS

expertise gemeente Steenwijkerland

(verkeer en mobiliteit, wonen, economie, onderwijs, sport,
energie, water en klimaat, groen en gezondheid)

Van Paridon x de Groot landschapsarchitecten

Met dank aan

provincie Overijssel voor hun financiële bijdrage

november 2024

Voor reacties, vragen en/of betere ideeën:

stadsplanvollenhove@bvvs.nu

